

SLOVENSKA Vestnik

Letnik XX.

Celovec, petek, 30. april 1965

Štev. 18 (1196)

MISLI K 1. MAJU:

Ponosna petinsedemdesetletnica

Jutri bodo delovni ljudje v svet, delavci v industriji in obrti, v trgovini in prometu, delavci na gradbiščih, na polju in v gozdu ter številni obrtniki, kmetje in trgovci obhajali mednarodni praznik dela. Jutri pa se bodo delovni ljudje, vseeno če opravljajo svoje delo manušno ali umsko, spominjali tudi pomembne obletnice, 75-letnice prvega praznovanja 1. maja.

Pred 75. leti, 1. maja 1890, so delavci številnih evropskih držav, med njimi tudi delavci takratne avstro-ogrske monarhije, pustili delo počivati. Zapustili so svoja delovišča in odšli na zborovanja, kjer so obljubili in zaprisegli, da v svoji borbi za osvoboditev delovnega človeka iz spon kapitalističnega suženjstva ne bodo popustili. Obljubili so in zaprisegli, da bodo to borbo nadaljevali smelo in odločno.

V tedanji Avstriji je ta dan stopilo na plan združeno socialistično gibanje. Čeprav je oblast proti njemu in zborujočim delavcem navalila s policijo in vojaštvom, je začelo borbo proti družbenemu redu, ki je ljudstvo delil v dva razreda, v številčno mali razred bogatinov in v številčno ogromno množico ljudi v mestu in na deželi. Pred 75 leti so socialisti začeli borbo za mir in sožitje, za enakopravnost delovnih ljudi, za pravično udeležbo na sadovih svojega dela v gospodarstvu, na socialnem področju in na kulturnih dobrinah, za sodoščanje in državi in upravi, za življenjski večer brez skrbi in pomanjkanja. Kakor drugod se je pred 75 leti tudi v naši državi začela borba delovnih ljudi proti absolutizmu in diktatu bogatinov za demokracijo in spoštovanje delovnega človeka.

Od 1. maja 1890 mineva obdobje trideset let. Napolnjeno je bilo z grozotami in posledicami dveh svetovnih vojn, z nastankom in razvojem fašističnega nasilja, ki je hotelo sirom Evrope in sveta zadušiti in zatreti idejo in borbo 1. maja kot praznika dela, idejo in borbo socializma. Toda ta ideja in množice, ki so si jo osvajale in se za njeno uresničanje borile, so bile močnejše od vseh netilcev vojn in od vseh usurpatorjev, ki so jih hoteli s silo zatreti. V neverjetnih naporih in herojskem junaštvu so množice z idejo 1. maja in idejo socializma v srcu premagale sirom Evrope fašistične režime in njihove strahovlade nad delovnimi ljudmi in zaslužnjicami narodov. V njihovih vrstah smo v najtežjih dneh tega obdobja stali tudi koroški Slovenci. Jeseni leta 1942 smo se z orožjem v roki uprli nasilju in poizkusu našega fizičnega iztrebljenja ter se zavestno postavili na stran socialističnih sil in ideje, ki je bila manifestirana 1. maja 1890.

Sadovi borbe za uresničenje te ideje niso izostali. Svet, v katerem živimo in ga sooblikujemo, je lepši in pravičnejši, kot je bil. Združeni z mednarodnimi silami napredka ga bočemo v bodočnosti še lepšati, pomagati pravici in resnici do polne veljave in dnevno doprinasati svoj delež, da ohranimo in izboljšamo priporjene narodne, gospodarske, socialne in kulturne dobrine. Zato bomo svoj delež doprinesli tudi 23. maja, ko bomo v osebi dumajškega župana Franza Jonasa volili novega čuvarja ustave in pravice v naši državi, novega zveznega predsednika. Njega bomo volili zavestno, ker vemo, da samo ideja socializma, kateri se je Jonas kakor njegovi predniki na položaju zveznega predsednika dr. Renner, dr. Körner in dr. Schörf zapisal že v mladih letih, lahko ohrani priporjene dobrine in pripomore pravici in resnici do polne veljave, ko bomo imeli tudi mi

Ob dvajsetletnici osvoboditve Avstrije:

Tudi koroški Slovenci smo počastili spomin junaških borcev in žrtev boja proti fašističnemu nasilju

V teh dneh smo po vsej Avstriji slavnostno obhajali dvajsetletnico osvoboditve in se ob tej priložnosti zlasti spominjali dragocenih žrtev, doprinešenih v boju proti fašističnemu nasilju za svobodo naše domovine ter za miroljubno in prijateljsko sožitje med narodi.

Koroški Slovenci smo nasilje fašizma posebno kruto občutili, bili pa smo tudi med tistimi, ki so se krivici uprli z vso odločnostjo. Ogromne so bile žrtve, ki jih je doprineslo naše ljudstvo v boju za svobodo in demokracijo.

Junaškega boja in dragocenih žrtev smo se posebno

Na spominski slavnosti v Podpeci se je zbralo več sto naših ljudi iz vseh krajev južne Koroške od Zilje do Labota. Pridružili pa so se jim tudi zastopniki Glavnega odbora Zveze združenj borcev NOV Slovenije pod vodstvom inž. Pavla Žavcerja - Matjaža, veččlanska delegacija prvega avstrijskega partizanskega bataljona, zastopniki Zveze avstrijskih borcev odporiškega gibanja in žrtev fašizma (KZ-Verband) ter predstavniki občine Železna Kapla-Bela. Na kraju gnusnega zločina so se bivši borci proti fašizmu, pripadniki dveh narodov, skupno poklonili spominu žrtev in v govorih v obeh deželnih jezikih izpričali neomajno vestobo visokim idealom svobode in demokracije, miru in mednarodnega prijateljstva.

Kot zastopnik prvega avstrijskega partizanskega bataljona je spregovoril Peter Tatschl, ki je spomnil na skupno borbo avstrijskih in jugoslovanskih partizanov, medtem ko je predstavnik Zveze avstrijskih borcev odporiškega gibanja in žrtev fašizma Josef Nischelwitzer naglasil, da bo spominska plošča spomin in hkrati opomin ter izrazil upanje, da bodo tudi krivci zločina nad Peršmanovo družino našli zasluženo kazen. V imenu Zveze združenj borcev NOV Slovenije je govoril Pavle Žavcer - Matjaž, ki je obudil spomin na leta protifašističnega boja, ko se je slovenska beseda in slovenska pesem, po koroških vaseh prepovedana in zatirana, spet svobodno oglasila v gozdovih, kjer so se zbirali partizanski borci. „Danes smo zbrani tu, na kraju najbolj gnusnega zločina, kjer se je pred dvajsetimi leti nacistična zver izdivjala nad Peršmanovo družino. Zbrani smo, da ob odkritju spominske plošče dostojno počastimo spomin tukaj pobitih žrtev in se poklonimo v spomin vseh borcev in žrtev fašističnega nasilja. Borbeno sila se je široko razmahnila prav v teh krajih; oživeli so gozdovi, ki so postali domovanje koroških partizanov, gozdarjev in drvarjev, boroveljskih puškarjev in mežinskih rudarjev, kmetov in bajtarjev, ki so zamenjali orodje z orožjem ter šli v boj za svobodo. V tej borbi so darovali svoja življenja najboljši sinovi in hčere slovenskega in avstrijskega naroda,

boljši prostor, kot smo ga imeli v preteklosti.

Zato pa bomo tudi jutri praznovali 1. maj! Utrdili in širili bomo njegovo idejo in seznanjali naš mladi rod z nauki te ideje na prebojeni poti trideset let.

Naj živi 1. maj, praznik mednarodne solidarnosti delovnih ljudi!

živjo spominjali zadnjo nedeljo, ko smo se zbrali v Podpeci nad Železno Kaplo, kjer je Zveza koroških partizanov odkrila spominsko ploščo na Peršmanovi domačiji. Spomin je veljal Peršmanovi družini, katera je tega dne pred dvajsetimi leti od osem mesecev starega otroka pa do 80-letne stare matere postala žrtev podivjanih nacističnih zločincev; spomin pa je veljal tudi vsem ostalim žrtvam fašizma, ki so padle v boju proti največjemu sovražniku človeštva. Spomin pa je bil hkrati tudi opomin, da moramo zastaviti vse sile, da se časi nasilja in krivic nikdar več ne bodo povrnili.

Plošča na Peršmanovi domačiji bo spominjala in opominjala pozne rodove

zato pa danes z zadoščanjem ugovarjamo, da te velike žrtve in napor niso bili zaman.

Slavnostni govor je imel Karel Prušnik - Gašper, predsednik Zveze koroških partizanov, najstarejše protifašistične organizacije v Avstriji, v kateri so vključeni bivši borci slovenske in avstrijske narodnosti na Koroškem, ki so se z orožjem v roki na domačih fletih

borili proti nacizmu, največjemu sovražniku ne le slovenskega naroda, marveč tudi avstrijske neodvisnosti in vsega svobodoljubnega človeštva. Spomnil se je strašne tragedije, ki se je tik pred koncem vojne dogodila pri Peršmanu. „Ko smo se že vsi veselili konca vojne in dneva svobode, so nacistične edinice še morale in pobijale civilno prebivalstvo; še v svojem zad-

njem zaletu so zagrešile najstrašnejše zločine proti človeštvu. Tudi zločin, storjen na tem mestu, priča o zverinski podivjanosti, zločin, katerega nikoli ne bomo in ne moremo pozabiti.“ Poudaril je, da je tudi ta slavnost mobilizacija svobodoljubnih sil, ki jih je treba združiti v skupnem prizadevanju, da si bomo očuvali pridobitve protifašistične borbe. Pomen tega boja je treba tolmačiti zlasti mladini, katera sama še ni doživela strahot vojne, da bo znala pravilno ceniti veličino žrtev in trpljenja, da bo pravočasno spoznala nevarnost, ki jo predstavlja zopetno obujanje nacistične miselnosti. „S spominsko ploščo, ki smo jo vzdali in jo danes odkrivamo na tej hiši, pa hočemo počastiti in se skromno oddolžiti junaški Peršmanovi družini ter preko nje vsem žrtvam borbe za svobodo in demokracijo. V granit smo vklesali besede večne obsodbe fašizma in kakor je trden in stanovit granit, tako trdna in stanovitna bo tudi naša skupna volja, da storimo vse, kar je v naših močeh, da se nikdar več ne bodo povrnili časi, ko smo jih doživljali v zadnji vojni!“

Slovesnost odkrivanja spominske plošče so obogatili podjunjski pevski zbor pod vodstvom Vladimira Prušnika ter z recitacijami Jožica Sadolškova in visokošolec Joško Buch, najbolj v srce pa je segel vsem navzočim trenutek, ko je skupina otrok položila ob ploščo cvetlice: sedem belih nageljnjev za sedem umorjenih otrok ter štiri rdeče nageljne za štiri umorjene odrasle člane Peršmanove družine.

Avstrija je praznovala dvajseto obletnico osvoboditve in proglasitve demokratične republike

V ponedeljek v okviru deželnih slavnosti in v torek z velikimi državnimi slavnostmi se je Avstrija spominjala dvajsete obletnice osvoboditve in zopetne proglasitve svobodne, demokratične in neodvisne republike. Spomnila se je zgodovinskega 27. aprila leta 1945, ko so demokratične avstrijske stranke — Socialistična stranka Avstrije, Avstrijska ljudska stranka in Komunistična stranka Avstrije — v pravkar osvobojenem Dunaju razglasile povelje, s katerim je Avstrija prenehala biti sestavni del nacistične Nemčije ter je začela svoje lastno državno življenje. Spomnila pa se je predvsem tudi vseh tistih mnogih tisočev in desetisočev avstrijskih državljanov, ki so trpeli, se borili in darovali svoje življenje, da bi bila domovina spet svobodna.

Osrednje proslave dvajsetletnice osvoboditve Avstrije so bile na Dunaju. Na slavnosti seje ministrskega sveta sta govorila kancler dr. Klaus in vicekancler dr. Pittermann. Oba sta poudarila, da bo ostal 27. april 1945 vedno mejnik v zgodovini Avstrije, kot dan, ko je bila spet ustanovljena svobodna in neodvisna avstrijska republika. Kancler dr. Klaus je opozoril na velike uspehe pri povojni obnovi naše države ter naglasil važni pomen avstrijske nevtiralnosti, ki predstavlja temelj avstrijske zunanje politike ter je postala sestavni del v političnem mišljenju avstrijskega prebivalstva. Vicekancler dr. Pittermann se je najprej spomnil zgodovinskega dejanja treh avstrijskih demokratičnih strank, ki so leta 1945 proglasile neodvisnost Avstrije. „Pristaši teh strank tudi v času nacističnega nasilja, v času brezusmiljenega zatiranja vsega avstrijskega in vseh človečanskih pravic niso zgubili vere v

zopetno vzpostavitev Avstrije, za katero so se borili v najtežjih časih. Iz borbene skupnosti je postala delovna skupnost za obnovo demokracije in obnovo avstrijskega gospodarstva.“ Posebej je dr. Pittermann poudaril, da ne smemo zapirati oči pred poskusi, ki stremijo za tem, da bi znova izpodkopali pred 20 leti priporjeno demokracijo. Ob koncu je izrazil željo, naj bi se borbena duha za Avstrijo, ki je dobil zgodovinski spomenik v proglasitvi avstrijske neodvisnosti, vedno spet obnavljal v nas in v bodočih rodovih.

Na skupnem zasedanju parlamenta in zveznega sveta, katerega so se udeležili tudi deželni glavarji in predsedniki deželnih zborov ter diplomatski predstavniki, je govoril predsednik dr. Maleta. Spomnil se je vodilnih predstavnikov avstrijskih strank, ki so pred dvajsetimi leti proglasili neodvisno Avstrijo. „Ti morajo se prišli skoraj brez izjeme iz

koncentracijskih taborišč in zaporov, zagotovili so Avstriji enotnost, priporili so svobodo narodu in domovini ter pritegnili delavstvo k sodelovanju in mu s tem dali zavest enakopravnosti.“ V svojem govoru je dr. Maleta odločno obsodil poskuse obnavljanja nacistične miselnosti in dejal, da je sicer razumljivo, da ne morejo biti vsi državljani ali krščanski demokrati ali socialisti, povsem jasno pa je, kar ne smejo biti — nosilci bacilov neonacistične miselnosti. Zato se moramo boriti za objektivni odnos do preteklosti, od vseh organizacij moramo zahtevati jasno opredelitev do tradicij, ki niso avstrijske.

V okviru proslav 20-letnice osvoboditve so člani vlade in drugi funkcionarji pred spomeniki žrtvam fašizma položili vence, za zaključek pa je bila na Dunaju velika vojaška parada.

Na Koroškem so proslave obsegale razne prireditve, ki so bile predvsem namenjene mladini, kateri je treba približati leta nasilja in borbe, da bo znala spoštovati doprinese žrtve in se bo zavedala dobrin, kot so svoboda, demokracija in mir. Posebno lepa je bila slavnost na celovškem pokopališču, kjer so bili položeni venci na prostor, na katerem bo postavljen spomenik vsem žrtvam za svobodno Avstrijo. Med drugimi sta vence položili tudi Zveza koroških partizanov in Zveza slovenskih izseljencev.

Gradbeništvo in njegovi problemi

Gradbeništvo v naši državi ni le ena največjih, marveč tudi ena najbolj občutljivih gospodarskih dejavnosti. Ker je v veliki meri odvisno od vremena, število v gradbeništvu zaposlenih neprenehno niba. V minuli zimi je bilo 60.000 gradbenih delavcev brezposelnih, sedaj pa, ko se je spet pričela gradbena sezona, jih povsod primanjkuje, čeprav je bil njihov kontingent s pomočjo inozemskih sezonskih delavcev povečan za 12.600.

Toda to ni le edini problem, ki ga ima gradbeništvo in ki z njim vred tare celotno gospodarstvo. Ker gradbena dejavnost iz leta v leto narašča, se ne veča le ta problem, marveč postaja vsako pomlad tudi oskrba z gradbenim materialom od cementa in opeke do strešnikov, oken in vrat ter elektro- in drugega inštalacijskega materiala vedno bolj kritična. Ker celotni naš gospodarski sistem temelji na povpraševanju in ponudbi, sproži vsaka pomlad zaradi prepričle ponudbe gradbenih delavcev in gradbenega materiala zvišanje cen in zaslužkov v gradbeništvu, skratka naraščanje stroškov gradenj. Menda se v zadnjih desetih letih v naši državi ničesar ni tako podražilo kakor pa gradnje. Statističarji ugotavljajo, da od leta 1957 naprej stroški gradenj letno narastejo za 10 odstotkov in da stanovanjske hišice, ki je leta 1957 stala 140.000 šilingov, sedaj ni mogoče več zgraditi za 220.000 šilingov.

Čeprav je tak razvoj vse prej kot koristen, se na pristojnih mestih ne morejo odločiti za ukrepe, ki bi regulativno vplivali na gradbeništvo in na industrijo gradbenega materiala in ki bi vsaj tekom leta koordinirali ponudbo naročil s povpraševanjem za njimi. Narava gradbeništva je preveč zamotana, da bi se dalo nakazane probleme rešiti s površnimi deklarativnimi ukrepi, kot je n. pr. povečanje gradbenih del v zimskem času. Potrebna je resna načrtnost predvsem s strani javne roke, ki z gradnjami cest, elektrarn, tovarn, šol, upravnih in stanovanjskih poslopij daje letno skoraj dve tretjini vseh gradenj v državi v naročilo. Prav javna roka bi spričo tega lah-

Gradnja stanovanj

V letu 1963 je bilo v naši državi zgotovljenih 42.000 stanovanj, od tega 24.150 v 47 mestih z več kot 10 tisoč prebivalcev. Najmanj stanovanj je bilo zgotovljenih v občinah, ki imajo 5000 do 10.000 prebivalcev. Na te občine je odpadlo le 8,2 odstotka zgotovljenih stanovanj, medtem ko jih je na občine do 5000 prebivalcev odpadlo 34,3 odstotka. Na 1000 prebivalcev je bilo po mestih zgotovljenih 7,6 stanovanja, v srednjih občinah 7,4, v malih občinah pa 4 stanovanja. Skoraj 60 odstotkov stanovanj, ki so bila zgotovljena, je merilo med 45 in 75 m². 15,5 odstotka stanovanj je merilo manj kot 45 m², ostala pa so bila večja od 75 m².

ko regulativno in koordinativno vplivala na razvoj v gradbeništvu in v industriji gradbenega materiala v prid davkoplačevalcev, ki v bistvu plačujejo njene gradnje, kot tudi zasebnikov, ki jih podraževanje gradenj vedno bolj tare.

Toda v ministrstvu za trgovino in obnovo, ki je na tem področju najvišji organ v državi, so za potrebne ukrepe še vedno gluhi. Priporočila, ki jih je izdelal svet pri paritetni komisiji za mezde in cene in ki jih odobravajo tudi predstavniki gradbeništva v obrtnem gospodarstvu, ministrstvo zavrača z izgovorom, da bi bilo njihovo uresničenje »pot v plansko gospodarstvo«. Tako bo tudi letos razvoj v gradbeništvu šel v škodo celokupnega gospodarstva, najbolj pa v škodo javne roke, ki tudi letos oddaja največ naročil.

Pomladanski zagrebški velesejem zaključen

Konec minulega tedna je 68. mednarodni zagrebški velesejem zaprl svoja vrata. V teku sejma si je eksponate 1200 razstavljalcev iz 24 držav Evrope, Azije in Severne Amerike ogledalo nad 300.000 obiskovalcev, med katerimi je bilo veliko število poslovnih ljudi iz 50 držav.

V sporočilu sejemске uprave je rečeno, da je bilo že na sejmju sklenjenih precej kupčij večjega obsega. Med najpomembnejše dogovore, sklenjene na velesejmu, sodi kupčija v vrednosti milijona dolarjev, ki jo je sklenilo podjetje »Mašinopromet« iz Titograda. Veliko kupčijo in sicer v vrednosti 500 milijonov dolarjev je sklenilo podjetje »Prva iskra« iz Bariča. Zagrebška tovarna »Ventilator« je

AVSTRIJSKO GOSPODARSTVO V LUČI STATISTIKE:

Leto 1964 je bilo uspešno leto

Avstrijsko gospodarstvo je lani na blagu in uslugah pridelalo vrednost 219,8 milijarde šilingov. Po številu prebivalstva odpade s tem povprečno na prebivalca 31.400 šilingov. Po odštetju podražitev se je s tem bruto narodni produkt povečal za 8,9 milijarde šilingov, kar odgovarja porastu za 6 odstotkov. Skupni obseg podražitev je lani znašal 10,8 milijarde šilingov ali 3,9 odstotka. S tako proizvodnjo je gospodarstvo naše države leto 1964 uspešno zaključilo, vsekar bolje kot zadnja leta. Leta 1961 je bruto narodni produkt narasel le za 4,7 odstotka, leta 1962 komaj za 2,3 in leta 1963 za 4,4 odstotka. Blagostanje v naši državi se je lani očitno povečalo.

Avstrijski inštitut za raziskovanje gospodarstva in statistični centralni urad ugotavlja, da je bil lani v naši državi gospodarski razvoj skozi celo leto dokaj enakomeren. Po gospodarskih področjih gledano je vendar prišlo do premikov udeležbe na bruto narodnem produktu. Udeležba kmetijstva in gozdarstva je znašala le še 9,3 odstotka in je od leta 1961, ko je še znašala 10,7 odstotka, v stalnem nazadovanju. Udeležba ostalih področij gospodarstva izvzemši gradbeništva in uslug je v glavnem ostala na povprečju zadnjih štirih let in je znašala pri industriji in obrti 38,9, pri elektro-, plinskem in vodnem gospodarstvu 2,5, pri prometu 6,3 in pri trgovini 12,6 odstotka. Udeležba gradbeništva je v tem času narasla od 8,7 na 9,1 odstotka, udeležba uslug pa od 19,8 na 21,3 odstotka.

Močno se je lani opomogla industrija, katere proizvodnja je vsled odprta novih vzhodnih tržišč za avstrijsko blago narasla za 8 odstotkov, medtem ko je 1963 narasla le za 4 odstotke. Med industrijo sta najbolj napredovali industrija osnovnega in industrija investicijskega blaga, ki sta v primerjavi z letom 1963 svojo proizvodnjo povečali za 11 in 9 odstotkov. Industrija konzumnega blaga s porastom 6 odstotkov ni dosegla visokega porasta leta 1963. Ta razvoj kaže, da poltrošnja konzumnega blaga v naši državi po malem dosega svoj višek, kar potrjuje tudi znatno povečanje hranilnih vlog v minulem letu. Gradbeništvo je svojo proizvodnjo povečalo za 9,7 odstotka, ostala obrtna dejavnost pa samo za 6 odstotkov.

V takem razvoju proizvodnje je lani narodni dohodek narasel za 10 odstotkov na 167,7 milijarde šilingov. Od njega je odpadlo 63,8 odstotka na plače in mezde, ki so se povečale za 9,1 odstotka, 36,2 od-

stotka narodnega dohodka pa je znašal delež dohodkov iz imovine vključno imovine kapitalnih družb.

Navzlic naraščajoči domači potrošnji je bil lani avstrijski uvoz za 600 milijonov šilingov višji od izvoza. Vrednostno je uvoz znašal 56,8 milijarde šilingov. Od razpoložljivega blaga, ki je lani ostalo po izvozu domačega in po uvozu tujega na avstrijskem tržišču, je šlo blizu tri petine v privatni konzum, ki je bil lani le za 3,6 odstotka višji od onega leta 1963. Temu nasproti je po letih stagnacije investicijska dejavnost spet narasla. V povprečju je narasla za 9 odstotkov, najbolj pa v gradbeništvu in sicer za 11 odstotkov. Oba zavoda napovedujeta, da bo tudi še letos ostalo pri tem razvoju.

LANSKI TRG Z ZLATOM

Londonška banka »Samuel Montagu« ceni, da je lanska proizvodnja čistega zlata v tako imenovanem »zahodnem svetu« znašala okoli 40,6 milijona unč in da je bila za 1,4 milijona unč višja od proizvodnje leta 1963. Največjo proizvodnjo zlata so lani zabeležili v Južni Afriki, ki je pridelala nad 29 milijonov unč zlata.

Zaloge zlata v svetu so lani koncem junija ocenili na 42,9 milijona unč. Menijo, da so v primerjavi z letom 1963 narasle za 6,7 milijona unč. Največje zaloge zlata imata v zahodnem svetu Amerika v vrednosti 15,6 milijarde dolarjev in Zahodna Nemčija za 3,8 milijarde dolarjev. Njima sledijo Francija, Švica, Velika Britanija in Italija, od katerih vsaka poseduje zlata v vrednosti nad 2 milijardi dolarjev. Skupno ceni, da se zaloge zlata v državah EGS ne razlikujejo od zalog v Ameriki.

AVSTRIJSKA TRGOVINA S ČEŠKOSLOVAŠKO:

Tri leta dolgoročnega trgovinskega sporazuma

Z novim letom je dolgoročni trgovinski sporazum med Avstrijo in Čekoslovaško stopil v svoje četrto leto veljavnosti. V prvih treh letih njegove veljave je blagovna menjava med obema državama stalno naraščala na strani čekoslovaškega izvoza v Avstrijo. Po vrednosti je ta izvoz od 201 milijona čekoslovaških kron leta 1962 narasel na 244 milijonov kron in se s tem že vidno približal vrednosti avstrijskega izvoza v Čekoslovaško, ki se vrti okoli 253 milijonov kron. Med trgovinskimi partnerji Čekoslovaške stoji Avstrija na dvanajstem mestu.

Glavni avstrijski izvozni blago v Čekoslovaško so stroji in orodje. Po vrednosti predstavljajo okoli 30 odstotkov vsega avstrijskega izvoza v Čekoslovaško. Na dru-

gem mestu stojijo rude in kovine ter polizdelki, katerih izvozna vrednost predstavlja četrtno avstrijskega izvoza. Važno izvozno blago Avstrije so v tem primeru izdelki kemične industrije, ki predstavljajo petino avstrijskega izvoza.

Avstrija iz Čekoslovaške v glavnem uvažja premog in tekoča goriva. Vrednost tega uvoza predstavlja skoraj tri petine vrednosti skupnega uvoza. Na drugem mestu avstrijskega uvoza stojijo kmetijski pridelki, ki predstavljajo šestino skupnega uvoza. Pomemben delež na avstrijskem uvozu s Čekoslovaške predstavljajo tudi vozila, stroji in orodje ter les, ki ga Avstrija uvažja več, kot uvažja iz Čekoslovaške rud, kovin in polizdelkov.

Jugoslovanska trgovina s socialističnimi deželami

Članice sveta za vzajemno pomoč (SEV) so v zadnjih letih močno povečale svojo blagovno menjavo z Jugoslavijo. Od 63,4 milijarde deviznih dinarjev (1 dolar — 300 dinarjev) vrednosti jugoslovanskega izvoza v te države leta 1963 se je lani vrednost tega izvoza povečala na 92,5 milijarde dinarjev. Jugoslovanski uvoz iz držav SEV je v istem razdobju narasel od 72,2 na 113,6 milijarde dinarjev.

Največji kupec jugoslovanskega blaga je Sovjetska zveza, sledijo ji pa Vzhodna Nemčija, Čekoslovaška, Poljska, Madžarska, Bolgarija, Romunija in Albanija. Več

kot tretjina vsega jugoslovanskega izvoza v SEV gre v Sovjetsko zvezo. Po vrsti blaga sestavljajo jugoslovanski izvoz prehranbeni artikli, pijače, tobak, razne surovine, kemični proizvodi, industrijski polizdelki in stroji ter deli in oprema za vozila.

Na svoji uvozni strani Jugoslavija uvažja največ blaga iz Sovjetske zveze, Čekoslovaške in Vzhodne Nemčije. Po vrednosti odpade na te države skoraj tri petine jugoslovanskega uvoza. Po uvoženem blagu je odpadlo skoraj ena tretjina na investicijsko blago, druga tretjina pa na polizdelke. Med ostalim blagom uvažja Jugoslavija iz SEV predvsem kemične proizvode, goriva in prehranbene proizvode. Investicijsko blago kupuje Jugoslavija predvsem v Sovjetski zvezi, na Čekoslovaškem in v Vzhodni Nemčiji.

Razvoj jugoslovanske trgovine s SEV kaže, da Jugoslavija s temi državami vedno bolj prehaja v industrijsko kooperacijo. Pol-

POSIROKEM SVETU

BEOGRAD. — Ker je bil dosednji državni sekretar za zunanje zadeve Koča Popović na nedavnih volitvah izvoljen za poslanca zveznega zbora zvezne skupščine, je bil razrešen dolžnosti, na njegovo mesto kot novi državni sekretar za zunanje zadeve pa je bil izvoljen Marko Nikezić. Novi jugoslovanski zunanji minister je bil rojen leta 1921 v Beogradu. Po vojni je opravljal razne funkcije, med drugim je bil šef diplomatskih predstavništav Jugoslavije v Egiptu, na Čekoslovaškem in v Ameriki.

RIM. — Prejtni teden so po vsej Italiji proslavili 20. obletnico odporniškega gibanja proti fašizmu. Bivši predsednik vlade in vodilni član italijanskega odporniškega gibanja Ferruccio Parri je ob tej priložnosti izjavil, da vstaja z dne 25. aprila 1945 ni bila improvizirana vstaja proti že poraženemu Nemcem, marveč rezultat dolgotrajnega pripravljalnega dela in akcij, ki so za njihovo uresničevanje življene najboljše ljudi. Osvobodilna borba jugoslovanskih narodov je Parri imenoval zgled ljudske vstaje ter poudaril, da »morala biti istovetnost skupne junaške in slavne preteklosti, kakor tudi ljudska vstaja baza prijateljstva narodov obeh držav, ki naj bi bilo čedalje plodnejše in ki naj bi nas čedalje bolj zbliževalo«.

LONDON. — Ugledni londonski časopis »Observer« je ostro kritiziral ameriško politiko in vojaško vmešavanje v Vietnamu. Bodočnost svetovnega mira, piše list, sloni na sodelovanju zahodnih kapitalističnih dežel ter komunističnih in nevezanih dežel vsega sveta, ameriška politika v Vietnamu pa izpodkopava temelje takega sodelovanja. Omenjeni list v tej zvezi kritizira tudi britansko vlado, ker v celoti podpira ameriško politiko v Vietnamu.

MOSKVA. — V Sovjetski zvezi in mnogih drugih državah se širi gibanje za vključevanje prostovoljcev v boj proti ameriškim agresorjem v Vietnamu. Veleposlanstvo Severnega Vietnama v Moskvi prejema številna pisma sovjetskih državljanov, ki se prijavljajo za prostovoljce; prav tako pošiljajo tudi denarne prispevke za južnovietnamsko osvobodilno fronto. Poseben obseg so prijave prostovoljcev dosegle v Indoneziji, kjer se je prijavilo 200.000 oseb, ki hočejo pomagati vietnamskemu ljudstvu v boju za neodvisnost in svobodo. O številnih prijavah pa poročajo tudi iz Romunije, Madžarske in drugih držav.

LJUBLJANA. — Prejtni petek je bila v Ljubljani II. redna skupščina Zveze združenj borcev NOV Slovenije, na kateri so poudarili, da je razvijanje tradicij narodnoosvobodilnega boja dolžnost vseh družbenih činiteljev in vse skupnosti. Predvsem je treba te tradicije gojiti med mladino, ker le tako bo znala ceniti pridobitve osvobodilnega boja ter se bo, vzgojena v poštenosti, borbenosti in duhu tovarištva, znala boriti za resnico in za mirno sožitje med narodi. Za novega predsednika je bil izvoljen Franc Leskošek — Luka.

WASHINGTON. — Sedanja politika Amerike v jugovzhodni Aziji in predvsem v Vietnamu je deležna čedalje oostreje kritike tudi v ameriški javnosti. Pred nedavnim se je nad 15.000 mladincev in študentov zbralo pred Belo hišo v Washingtonu, kjer so zahtevali mirno rešitev za Vietnam. Pa tudi v vodilnih političnih krogih, predvsem v vrstah vladajoče demokratske stranke, raste odpor proti predsedniku Johnsonu, kateremu očitajo, da je s svojo politiko v Aziji zapravil podporo že skoraj vseh azijskih držav.

TRST. — Kakor v vseh drugih italijanskih mestih, so bile tudi v Trstu proslave 20. letnice vstaje. Osrednja proslava je bila pred poslopjem stare rižarne, kjer so nacisti med vojno v krematoriju sežgali več tisoč pripadnikov odporniškega gibanja. Predsednik republike Saragat je tržaško rižarno s posebnim odlokom proglasil za narodni spomenik, pokrajinski odbor partizanskega združenja pa je v svojem proglasu ugotovil, da je bila rižarna »kraj mučeništva in slave borcev za svobodo, ki so v ognju boja utrdili bratstvo in prijateljske vezi med italijanskimi, slovenskimi in hrvaškimi pripadniki odporniškega gibanja«. Tržaški občinski svet je na slavnosti seji sklenil, da bo nekatere ulice poimenoval po žrtvah fašizma, vendar pri tem ni upošteval, da je bilo med temi žrtvami tudi mnogo pripadnikov slovenske manjšine.

MOSKVA. — Komite sovjetskih vojnih veteranov je objavil posebno sporočilo, ki se nanaša na zahodnonemški zakon o omejenem preganjanju nacističnih zločincov. V sporočilu je rečeno, da gre za poskus, prikriti sedanjo splošno amnestijo nacističnih zločincov iz druge svetovne vojne. »Ta zakon pomeni odkrito izlivanje svetovne javnosti, povezan je z agresivno politiko zahodnonemškega militarizma in dokazuje, da je nacizem v Zahodni Nemčiji živ in da ponovno ogroža svet.«

KAIRO. — Po svojem uradnem obisku v Alžiriji, kjer je imel razgovore s predsednikom Ben Belom, je predsednik SFR Jugoslavije Tito odpotoval na obisk v Združeno arabsko republiko. Tudi v Kairu je predsednik Tito s predsednikom Naserjem obravnaval aktualna vprašanja, ki trenutno zaposlujejo vs modnarodno javnost. Oba predsednika sta znova poudarila važno vlogo, ki jo v svetovni politiki igrajo nevezane države.

NEW YORK. — Prvič po letu 1960 se je na zahtevno Sovjetske zveze spet sestala razoroževalna konference OZN, v kateri so predstavniki vseh včlanjenih držav. Otvoritveni govor je imel generalni sekretar OZN U Tan, ki je izrazil mnenje, da je treba nujno doseči sporazum, s katerim bi preprečili nadaljnje širjenje jedrskega orožja. Tekma v oboroževanju je prišla v novo fazo, nadaljuje se kopiranje atomskega orožja in države, ki izdelujejo to orožje, utegnejo biti postavljene pred težavne odločitve in alternative.

BEOGRAD. — Zvezni zbor zvezne skupščine SFR Jugoslavije je prejšnji teden izglasoval zakon, s katerim je bil 9. maj — dan zmage nad fašizmom — proglašen za jugoslovanski državni praznik. V ulemeljivi je bilo poudarjeno, da so jugoslovanski narodi bistveno prispevali k zmagi nad fašizmom. Ob tem prazniku, ki ga bodo letos prvič obhajali, bodo hkrati proslavili tudi 20. letnico zmagovitega konca druge svetovne vojne.

izdelki so poglavitna izvozna skupina Jugoslavije v te dežele, polizdelki pa zavzemajo tudi v jugoslovanskem uvozu med vsemi skupinami blaga drugo mesto.

Prosvetno delo sindikata

Prosvetni referat pri koroškem deželnem vodstvu Zveze avstrijskih sindikatov je objavil obširno poročilo o svoji dejavnosti v letu 1964, iz katerega je razvidno, da je razne prireditve tekom lanskega leta obiskalo blizu 104.000 ljudi.

Glavni del tovrstne dejavnosti sindikatov opravljajo posebne sindikalne šole, ki na večernih seminarjih posredujejo zanimivo tematiko s področja sindikalne in kulturne problematike. Sindikalnim in obratnim funkcionarjem približujejo razna politična in delovnopravna vprašanja ter jih seznanjajo z gospodarstvom, delovno tehniko in zgodovino sindikalnega gibanja. Poleg tega deluje poseben poklicno-pospeševalni institut, v katerem se je okoli 6700 pripadnikov najrazličnejših poklicev pripravljalo na strokovne izpite.

Prosvetna dejavnost sindikatov pa ni usmerjena le na strokovno izpolnjevanje, marveč skrbi tudi za splošno izobrazbo in prosveto svojih članov. Za amaterske umetnike prireja posebne tečaje in razstave, na katerih se je izoblikoval že marsikateri talent. Zveza sindikatov pa posreduje tudi pocenjene obiske gledališča in drugih prirediteljev ter prireja zanimive ekskurzije in izlete, s katerimi širi obzorje delovnemu človeku.

KULTURNE DROBTINE

Minister za pouk dr. Piffl-Percevic je ob povratku s svojega obiska v Sovjetski zvezi napovedal nadaljnjo poglobitev kulturnega sodelovanja med Avstrijo in Sovjetsko zvezo. Konkretno je omenil izmenjavo umetnikov in ansamblov med dunajsko in moskovsko opero. Sovjetsko kulturno ministrstvo Furtsevo je povabil na obisk v Avstrijo.

V Alžiru je zasedala mednarodna konferenca prosvetnih delavcev, na kateri so sodelovali predstavniki 65 držav iz petih kontinentov.

Mednarodni glasbeni festival „Praška pomlad“ slavi letos svoj 20-letni jubilej. Spored obsega poleg krstine predstave opere „Prometej“ Jana Hanusa tudi gostovanja orkestru iz Londona in Moskve.

Letošnji mednarodni glasbeni festival v Dubrovniku, ki bo prirejen v času od 16. julija do 24. avgusta, bo postal v znamenju 20-letnice osvoboditve. Poleg domačih ansamblov bodo kot gostje sodelovali City Ballet iz New Yorka ter gledališke skupine iz Rima in Milana.

V Bolgariji je bila odprta mednarodna razstava „Arte e resistenza in Europa“, na kateri sodelujejo številne države z umetniki, ki so v času od leta 1920 do 1945 z umetniško ustvarjalnostjo doprinele k aktivni borbi proti nacističnim in fašističnim tendencam.

Prejšnji teden so študentje dunajskega Mestnega konzervatorija gostovali v Ljubljani, ta teden pa je ljubljanski Zavod za glasbeno in baletno izobraževanje vrnil Dunajčanom obisk.

Znani koroški umetnik prof. Egon Wucherer je prejel povabilo za sodelovanje na IV. mednarodni razstavi lesorezov „Xylon“ v Zenovi, na kateri bo sodeloval s tremi barvnimi lesorezi iz serije „Les in kamen“. Xylon je mednarodna polovalna razstava, ki jo najprej prireditelj v Zenovi, nato pa se v raznih drugih evropskih deželah.

V ljubljanski Moderni galeriji bo 20. junija odprta VI. mednarodna grafična razstava, na kateri bodo razstavljena dela 350 umetnikov iz mnogih držav. Da uživa ljubljanski grafični bienale vedno večji mednarodni ugled, priča tudi dejstvo, da je za letošnje prireditelj poslalo svoja dela okoli sto umetnikov več kot v prejšnjih letih. Izbrana je bila tudi desetčlanska mednarodna žirija, ki bo izbrala nagradence letošnjega bienala.

Pravilna izbira poklica

je najboljša podlaga za uspeh v življenju

Cez dobra dva meseca se bo končalo šolsko leto in spet se bo nova generacija znašla pred vprašanjem bodočega poklica. Šola je le priprava za poznejše življenje, nudi nam le splošno izobrazbo in s tem podlago za nadaljnje izobraževanje, bodisi v kakšni strokovni šoli, ali pa neposredno v poklicu.

Tako v enem kot drugem primeru pa je potrebno, da pravočasno začnemo razmišljati o tem, kakšna naj bo otrokova pot in smer v poklicno življenje. Prepozno bi bilo, če bi o bodočem poklicu razmišljali šele ob koncu šolske dobe; otrok bi zamudil dragocen čas, poleg tega pa bi bila končna odločitev verjetno prenegljena.

Zato si hočemo že zdaj, dobra dva meseca pred koncem šolskega leta, nekoliko bolj podrobno ogledati, kako velikega pomena je pravilna izbira bodočega poklica.

Izbira poklica je za vsakogar važna življenjska vprašanja. Ko so več sto ljudem najrazličnejših poklicev zastavili vprašanje, ali bi si izbrali drug poklic, če bi bili znova pred to odločitvijo, jih je samo polovica odgovorila, da so z izbranim poklicem povsem zadovoljni in da bi se tudi v drugo odločili za isti poklic. Druga polovica vprašanih pa je izjavila, da bi — če bi se enkrat imela priložnost — šla povsem drugo poklicno pot. Mnogi, ki s svojo izbiro niso zadovoljni, obžalujejo, da niso bolje in pravočasno pretehtali svoje poklicne

odločitve. Toda kar je zamujeno, se da le težko popraviti, v mnogih primerih pa sploh ne.

Poklic usmerja pot, ki jo hodimo vse življenje. Pri poklicni izbiri lahko v marsičem odločamo sami. Zato smo tudi soodgovorni za bodoči uspeh ali neuspeh. Preudariti o poklicni izbiri pa je treba dovolj zgodaj, o pravem času. Niso redki, ki so pot zgrešili, pa so potrebovali vse življenje za iskanje druge, boljše.

V življenju, posebno pa pred izbiro poklica, se znajdemo na križišču mnogih poti. Vredno je preuda-

riti, kam bomo krenili. Ne gre le za to, ali bo pot krajša ali daljša, udobna ali naporna; gre za naše življenjsko udejstvovanje. Na takem razpotju se znajde mlad človek, ko zaključuje osnovno šolo ali nižjo gimnazijo: treba se je odločiti, ali gre potem na višjo šolo ali pa v učno dobo. Vsaka dejavnost, od kuhanja kosila do vodenja in urejanja družbenih odnosov, terja temeljito pripravo, če hočemo, da bo dobro izvedena. Zato je bodočnost vsakega mladega človeka še toliko bolj vredna načrtnosti.

Poklicna izbira terja nekaj spretnosti in znanja. Izbirati pomeni biti svobodni, pomeni s čutom odgovornosti obvladati samega sebe. Poklicna izbira pa ni zgolj stvar posameznika. Tudi družba, katere del je, želi, da vsak posameznik da od sebe kar največ in kar najboljše. Zato pri izbiri poklica mlad človek ni več prepuščen samemu sebi. Tudi družba mu pomaga, čeprav se seveda vsakdo more svobodno odločati. Različni poklici so se razvili iz družbenih potreb, ki s svojimi najrazličnejšimi zahtevami bistveno posegajo v oblikovanje človekove osebnosti.

V poklicu človek najde samega sebe — če si je namreč pravega izbral. Pravilno izbran poklic pa pomeni tudi večje delovne uspehe, več kruha in

več sreče za nas vse, na drugi strani pa tudi manj nezdor pri delu in manj notranje stitih, nezadovoljnih ljudi. Poklicno delo, prav posebno pa še učenje poklica, je močan vzgojni činitelj, ki vključuje posameznika v veliki družbeni kolektiv. Kolikor več ljudi si pravilno izbere poklic, toliko več niti vodi od posameznika k družbi, toliko trdnjša je družba.

Važnosti poklicne izbire so se ljudje zavedali že davno. Toliko bolj je čudno, da se je poklicno svetovanje na drugi strani razvilo zelo pozno, komaj v zadnjih desetletjih. Telesno delo je do nedavnega veljalo za manjvredno; prepuščali so ga revnejšim ljudem. Izbira poklica je bila odvisna od stanu: sin je podedoval poklic po očetu. Ni bilo prehodov navzgor niti v okviru telesnega dela, kaj šele, da bi se ročni delavec mogel ukvarjati z duševnim delom. Šele francoska revolucija je spremenila mnenje o poklicnem udejstvovanju. Proglasila je, da ima vsakdo pravico izvrševati katerikoli poklic, z ednim pogojem, da je zanj sposoben. Toda poklicno izbiranje je bilo še vedno slučajno, nedognano in površno.

S hitrim razvojem industrije v zadnjih desetletjih minulega stoletja pa

je vprašanje poklicne izbire postajalo čedalje bolj pereče. Poklicna obolenja in nesreče so pritegnile pozornost zdravnikov. Hlaskanje za večjo produktivnostjo in kakovostjo izdelkov je imelo za posledico pomanjkanje sposobnega obrtniškega naraščaja. Pojavljalo se je prepogosto škodljivo beganje iz poklica v poklic in razdiranje učnih pogodb. Tako je vprašanje poklicne izbire pričelo zanimati tudi gospodarstvenike.

Okoli leta 1900 je dozorela potreba po ustanavljanju poklicnih svetovalnic, ki so se nato zelo hitro razširile najprej v Ameriki, potem v Evropi in so v raznih obdobjih dobivale organizacijske oblike, ki so ustrezale kulturni, politični in gospodarski ureditvi posameznih dežel in držav. Obstoj takšnih ustanov opravičujejo uspehi in družbenica korist, ki jo poklicne svetovalnice dosega po svetu.

Nobenega dvoma ni več, da je nekomu primernejši ta ali oni poklic. Pri poklicnem delu preživi človek polovico svojega zavestnega življenja. Torej smemo že kar reči, da je izbira poklica izbira življenja, zgrešen poklic pa v večini primerov zgrešeno in zapravljeno življenje.

(Dalje prihodnjič)

Dvajset let svobodne Avstrije

V LUČI RAZSTAVE „NAROD NAJDE SAMEGA SEBE“

Kot nadaljevanje lanskega razstave o zgodovini avstrijskih političnih strank in o prvi republiki je mladinski referat pri koroški deželni vladi letos organiziral dokumentarno razstavo, ki pod naslovom „Narod najde samega sebe“ prikazuje nastanek in razvoj druge republike ter njenih političnih strank. Razstavo, ki je prirejena v okviru proslav 20-letnice osvoboditve Avstrije, je zadnji ponedeljek v navzočnosti najvišjih predstavnikov koroškega političnega, kulturnega in javnega življenja odprl deželni glavar Hans Sima.

Krog razstave sega od nacistične zasedbe Avstrije do najnovejših dogodkov v naši državi. Velike kolorirane fotografije nas spominjajo na leta nacističnega nasilja in preganjanja, na leta vojne in uničevanja, na leta povojne zasedbe in obnove, na leta zopetne vzpostavitve demokracije in razvoja v svobodi. Več kot dvajset let je združenih na razmeroma majhnem prostoru, zato je razumljivo, da so prikazani le najvažnejši dogodki, in še ti pogosto simbolizirani le v posameznih osebnostih. In vendar je razstava — kljub raznim pomanjkljivostim in nedoslednostim pri izbiri gradiva in njegovem komentiranju — dragocen prispevek k spoznavanju in razumevanju najnovejšega obdobja v zgodovini Avstrije.

Razstava je v prvi vrsti namenjena mladini, kateri naj bi — kakor je v otvoritvenem govoru poudaril deželni glavar Sima — pomagala razvijati svobodno oblikovanje volje in jo utrjevala v čutu državljanke odgovornosti. Letošnja dvajsetletnica osvoboditve Avstrije je posebno primerna, da se spomnimo dogodkov pred dvajsetimi leti in se zavedamo tega, kar smo od takrat dosegli. Ravno v tem smo bili vse preveč skromni, kakor nam dokazujejo nedavni dogodki, ki opozarjajo na nevarnost zopetne pozitivne protidemokratske miselnosti. Naša dežela pa po svoji tradiciji svobodoljubnosti in strpnosti odklanja politični boj nestrpnosti in sovraštva, zato naj bi bila razstava hkrati tudi državljanska vzgoja.

ŠTAFETA MLADOSTI ŽE DVAJSETIČ na poti skozi celo Jugoslavijo

Jugoslovanska mladina se že marljivo pripravlja na svoj letošnji Dan mladosti, ki ga vsako leto poveže z rojstnim dnevom predsednika Tita 25. maja. Glavna manifestacija v tem okviru je nedvomno vsakoletna štafeta mladosti, katere obhaja letos svoj 20-letni jubilej. Zadnje nedeljo je iz Titograda krenila na svojo pot, ki jo bo 6800 kilometrov vodila po vsej Jugoslaviji.

Pot letošnje štafete mladosti vodi iz Titograda skozi črnogorsko Primorje na sever skozi Črno goro ter od tam skozi Titovo Užice, Kraljevo in Kragujevac v avtonomno pokrajino Kosovo in Metohija. V Makedoniji bo šla skozi Ohrid, Bitolj, Gevgelijo, Titov Veles in Skopje, od tam bo nadaljevala pot proti Srbiji in preko Donave po Vojvodini, kjer bo šla skozi Zrenjanin, Novi sad in Subotico. Na Hrvaškem se bo ustavila v Osijeku in Varaždinu, 11. maja pa jo bodo v Murskem Središču sprejeli slovenski mladinci.

Po Sloveniji bo štafeta mladosti naredila 587 kilometrov dolgo pot. Iz smeri Lendava, Murska Sobota in Gornja Radgona bo prišla 12. maja v Maribor, kamor bodo prišle tudi tri lokalne štafete iz občin Maribor-Center, Tabor in Tezno. Iz Maribora bo štafeta nadaljevala pot po dolini Drave do Slovenjega Gradca skozi Velenje, Celje, Laško, Hrastnik, Trbovlje, Zagorje in Trojane do Ljubljane, kjer bo osrednja republiška slovesnost. Nato bo šla proti Kranju, skozi Žiri, Idrijo, Črni vrh, Ajdovščino, Sežano in Piran do mosta na Dragonji, kjer jo bodo slovenski mladinci predali zastopnikom hrvaške mladine.

Nadaljnja pot štafete bo vodila vzdolž obale, nato bo prešla v Bosno in Hercegovino, kjer bo tekla skozi Mostar, Sarajevo, Travnik in Banja Luko. Nato bo spet prestopila na hrvaško ozemlje in šla skozi Karlovac, Zagreb, Sisak, Bjelovar, Slavonsko Požogo, Doboj, Tuzlo in preko Drine pri Zvoniku na Valjevo, Sremsko Mitrovico in do Beograda, kjer bo 25. maja osrednja proslava.

Svojo 6800 kilometrov dolgo pot bo štafeta opravila v 30 dneh. Štafeto palico bodo nosili mladinci, člani delovnih kolektivov, pripadniki armade in člani množičnih organizacij. V mestih, skozi katere bo šla štafeta, bodo velike svečanosti, razne prireditve in razstave, med katerimi bo najbolj zanimiva nedvomno razstava, ki jo bodo v beograjskem Domu mladine odprli pod naslovom »20 let štafete mladosti in dneva mladosti«. Na tej razstavi bodo prikazali vse štafete palice, ki so bile dosedaj predane predsedniku Titu.

Na dan mladosti — 25. maja — bodo tradicionalne svečanosti na stadionu Jugoslovanske ljudske armade v Beogradu, kjer bo letošnja štafeta mladosti predal predsedniku Titu svetovno znani slovenski športnik Miro Cerar.

„Dijaški glas“ že osmič med nami

Spet je izšla nova številka literarnega obzornika dijakov Države gimnazije za Slovene v Celovcu, ki ga izdajajo pod naslovom „Dijaški glas“. Osmič že se nam predstavlja najmlajša generacija naših „literarnih“ ustvarjalcev; seveda niso vedno isti, mnogi so že zapustili gimnazijo in odšli na višje šole, pri vsaki številki pa je opaziti nova imena, kar pomeni, da je dijaška mladina polna ljubezni do materinega jezika, katerega lepote spoznava v šoli in jih tudi že sama skuša preoblikovati v samostojne spise.

Seveda bi bilo pretirano, če bi pri „Dijaškem glasu“ govorili o dozorelem literarnem ustvarjanju. Tega namena tudi list sam nima, niti si kaj takega ne domišljajo njegovi sodelavci; zavedajo se, da so to njihovi prvi poskusi. In vendar je občudovanja vredna njihova zavzetost, s katero se trudijo, da bi bil njihov jezik čim lepši, da bi bila njihova izpoved čim bolj doživljiva. Čeprav pripovedujejo le o vsakdanjih stvareh in doživljajih, njihova beseda ni površna, marveč je izraz notranje globine, s katero mlad človek spoznava in dojema življenje okoli sebe.

Zanimiva je tudi ilustrativna plat lista. Že naslovna stran v obliki podpisov posameznih sodelavcev predstavlja posrečeno zamisel, medtem ko številne risbe k posameznim spisom in čedni linorezi kot umetniške priloge izdajajo marsikateri talent.

Vsekakor je „Dijaški glas“ tudi s svojo osmo številko lep dokaz, da je med njegovimi oblikovalci zarodek bodočih kulturnih delavcev in da iz njihovega dela „kljuje dihi prebujajoče se naše narodne pomladi“, kakor jim je pisal Janko Ogris iz Bilčovsa.

Na velikem srečanju zastopnikov občin Zvezna Kapla-Bela in Kranj, ki sta se odločili za tesno sodelovanje na kulturnem, športnem, turističnem in komunalnem področju, je govoril tudi predsednik kulturnega odbora občine Zvezna Kapla-Bela Valentin Polanšek. Medtem ko obilno poročilo o tem srečanju objavljamo na četrti strani, prinašamo tukaj glavne misli iz Polanškovega govora.

Danes je bil narejen prvi korak med sosednjimi občinama — ta dogodek pomeni v našem krajevem dogajanju nekaj edinstvenega. Meja na Jezerskem bo postala povezovalni člen dveh sosedov, postala bo stična točka med ljudmi tukaj in tam, ki hočejo živeti in delati v miru in prijateljstvu — in to je vendar cilj vsega človeštva. Zato vemo, da z današnjim korakom začnemo v malem graditi tisti svet, ki bo postal lepši in boljši z razumevanjem in dobrimi sosedskimi odnosi med narodi.

Kulturne dobrine so skupna last vseh kulturnih ljudi na svetu, kajti kultura dviga posameznika nad državno omejenost in narodno ožino v vseobsegajoče občestvo človečanstva. Zato se vsi veselimo ob današnji prvi kulturni izmenjavi; ponosni smo, da doživljamo dan, ko lahko zremo v lepšo bodočnost kot naši očetje v preteklosti.

Današnji dan je preokretnica — zato s tem našim veseljem lahko povezujemo tudi željo, da bi prišlo do nadaljnjih prirediteljev v okviru kulturne izmenjave tu — in onstran Jezerskega.

Janez Galob

Le malo jih je med nami, o katerih bi smeli s takim prepričanjem ugotoviti, da so v svojem življenju povsod in do zadnjega častno izpolnjevali svoje naloge, kakor to lahko brez vsakega pridržka rečemo za Janeza Galoba, pd. Marka na Brnci, ki smo ga zadnji ponedeljek v navzočnosti res izredno velikega števila žalnih gostov spremljali na zadnji poti. To ni bil navaden pogreb, ko se vaščani poslavljajo od svojega sosedu; bila je veličastna manifestacija hvaležnosti, ki jo je slovensko ljudstvo na Koroškem po svojih zastopnikih izkazalo možu, kateri je skozi dolga desetletja v zahodnem delu naše zemlje stal kot svetilnik narodne zavesti in zvestobe. Pred odprtim grobom, ob katerega sta med mnogimi drugimi položili vence tudi Slovenska prosvetna zveza in Zveza slovenskih zadrug, je poslovenil besede v imenu slovenskih organizacij spregovoril dr. Mirt Zwitter, medtem ko so se od dolgoletnega pevca s pesmijo na domu in ob grobu poslovili člani pevskega zbora »Vrbsko jezero« pod vodstvom Felja Pavliča.

Janez Galob nas je zapustil v 69. letu starosti. Kaj nam je bil, smo občutili pred leti, ko mu je težka bolezen onemogočila, da bi še naprej aktivno deloval v naših vrstah. Njegovo sodelovanje posebno pogrteja na Brnci, kjer se je že z mladimi leti vključil v narodno delo: pogrteja ga domače Slovensko prosvetno društvo »Dobrač«, kjer je bil skozi desetletja požrtvovalen pevec in igralec ter dolga leta društveni predsednik; pogrteja ga krajevene zadrugne organizacije, v katerih je kot predsednik in podpredsednik odločilno prispeval k uspešnemu razvoju; pogrteja ga tudi občina, v katere odboru je dolgo časa predarno in ne-sebično zastopal koristi občanov.

Njegova smrt pa pomeni nenadomestljivo izgubo za nas vse, kajti kot vnet narodnjak, požrtvovalen prosvetalec in agilen zadrugnik je bil znan in priznan širom po naši zemlji. Čeprav v svoji skromnosti nikdar ni silil v ospredje in ni stremel za priznanjem, je bila njegova beseda v naših narodnih organizacijah vedno tehtna in zgledna njegova dejavnost. Z Janezom Galobom smo koroški Slovenci izgubili enega velikih sinov naše narodne skupnosti, globoka hvaležnost, ki mu jo dolgujemo za njegovo predanost in požrtvovalnost, pa nas obvezuje, da bomo nadaljevali njegovo delo.

Zalujoči družini, ki je zgubila vzornega moža in skrbnega očeta, ter vsem svojcem izrekamo naše iskreno sožalje z zagotovilo, da bomo pokojnega Janeza Galoba ohranili v trajnem častnem spominu!

Novo letalo AUA z imenom „Koroška“

Več kot 20.000 ljudi je v nedeljo popoldne na celovškem letališču prisostvovalo krstu najnovejšega letala Avstrijske letalske družbe AUA tipa Caravelle, ki je dobilo ime „Koroška“. Po svojem krstu je letalo, ki sodi med najmodernejša reaktivna potniška letala in ki je stalo 80 milijonov šilingov, vzletelo z letališča proti Dunaju, od koder je naslednji dan poneslo ime naše dežele naravnih lepot proti letališčem evropskega jugovzhoda in Bližnjega vzhoda.

S krstom četrtega letala tipa Caravelle, ki ga med 11 letali poseduje AUA, na celovškem letališču, pa na Koroškem ni le pristalo prvo reaktivno letalo, marveč sta Koroška in Celovec proslavila tudi še dva ju-

Proglas ZSO za volitve zveznega prezidenta

Dne 23. maja bomo z vsem avstrijskim ljudstvom tudi koroški Slovenci volili novega zveznega prezidenta. Volitev se ne bomo udeležili samo zato, ker je volilna obveznost, marveč v polni zavesti svoje demokratične pravice in dolžnosti, da učinkovito soodločamo pri volitvi državnega predsednika ter čuvarka in zaščitnika ustave in pravice.

Dosledni svojemu načelu, da je naše mesto vedno na strani avstrijskih delovnih množic, bomo podprli kandidata delovnega ljudstva

dunajskega župana in deželnega glavarja Franza Jonasa

Franz Jonas ni mož mnogih besedi, marveč mož odločnega dejanja, ki je kot naslednik umrlega prezidenta Theodorja Körnerja na položaju župana avstrijske prestolnice s svojim delom v letih svojega županovanja temu mestu vtisnil svoj osebni pečat in mu dal obliko modernega vele-mesta ter mu spel priboril ugled po vsem svetu. Kot dunajski župan je na svojih obiskih drugih prestolnic in svetovnih vele mest hkrati pridobil vedno spet nove prijatelje tudi celotni republiki, kakor je v vseh povojnih letih med najvišjimi funkcionarji socialistične stranke sploh odločno so-oblikoval tudi državno politiko.

Tako je župan in deželni glavar Franz Jonas naravnost poklican naslednik uglednih državnih predsednikov druge republike dr. Rennerja, dr. Körnerja in dr. Schärfa, katerih sopotnik ni bil le kot pristaš iste stranke, marveč zlasti tudi kot odločni zagovornik preizkušenega sodelovanja demokratskih sil v vladi.

Zveza slovenskih organizacij na Koroškem zato poziva vse koroške Slovence, da 23. maja glasujejo

za kandidata Franza Jonasa!

Zgleden primer sodelovanja občin na meji

Minulo soboto sta občini Kranj in Železna Kapla-Bela v zgodovino razvoja maloobmejnega prometa med Avstrijo in Jugoslavijo in v zgodovino kulture in splošnega sodelovanja med Koroško in Slovenijo priložili nov list. Med njima se je ta dan pričelo uradno prijateljsko sodelovanje, za katerega sta se v zadnjih mesecih sporazumeli in sestavili konkretni program na kulturnem, športnem, turističnem, alpinističnem in gospodarskem polju. Uradno prijatelj-

sko sodelovanje se je pričelo z gostovanjem Prosvetnega društva Jezersko v Železni Kapli, ki ga je v Železno Kaplo povabil občinski svet občine Železna Kapla-Bela. Ob tej priložnosti so prišli na obisk v Železno Kaplo tudi podpredsednik Občinske skupščine Kranj Edo Vončina, predsednik Sveta za kulturo občine Kranj Pavle Zupančič in podpredsednik občinskega sveta Kranj Zveze kulturnih in prosvetnih organizacij Slovenije Silvo Ovsenk.

Ne prezrimo!

V nedeljo, 16. maja dopoldne ob 10. uri ima Slovenska prosvetna zveza v celovškem Domu glasbe

SPOMINSKO PROSLAVO

20. obletnice osvoboditve Avstrije in 10. obletnice podpisa državne pogodbe. Pri proslavi bodo med drugim sodelovali moški in mešani pevski zbori Slovenskih prosvetnih društev, ki bodo šli jutri na turnejo v Gorico in Trst.

Vstopnice za to proslavo po 10 in 15 šilingov so že v predprodaji pri krajevnih Slovenskih prosvetnih društvih, dobite pa jih tudi v knjigarni „Naša knjiga“ v Celovcu, Wulfengasse 15.

Isto nedeljo popoldne je na celovškem gospodarskem razstavišču velika tombola z zasebnim stanovanjem (Eigentumswohnung) in petimi avtomobili kot glavnimi dobitki.

Ker občina Železna Kapla-Bela še nima v Železni Kapli zgotovljene primorne kulturno-prosvetne dvorane, je igrala skupina prosvetnega društva z Jezerskega z dramo angleškega pesnika in dramatika Somerset Maughama »Svetli plamen« nastopila pri Rastočniku v Lepeni. K prireditvi je prišlo toliko prebivalstva iz Železne Kaple in njenih grap, da je bila dvorana veliko premajhna, da bi ga mogla sprejeti. Ko je župan občine, deželni poslanec Lubas pozdravljal goste in zbrano prebivalstvo, je med drugim dejal, da je to prvo uradno srečanje med prebivalstvom obeh občin velik dogodek in da bo šel v zgodovino občine Železna Kapla-Bela. Predstavniki obeh občin so se odločili, da hočejo na svojem področju gojiti isto prijateljsko sodelovanje in izmenjavo, kakor jo gojita Avstrija in Jugoslavija v velikem. Podobno sta govorila tudi podpredsednik Vončina in občinski svetnik Valentin Polanšek, ki je predsednik odbora za kulturo pri občinskem svetu Železna Kapla-Bela.

Sobotno srečanje v Železni Kapli je bilo začetek obsežnega sodelovanja, ki so ga predstavniki obeh občin sklenili v zadnjih mesecih. V okviru tega sodelovanja je 29. maja v načrtu literarni večer na Jezerskem z deli Valentina Polanška, 23. junija bodo kapelški nogometaši igrali v Kranju, 11. julija pa pride godba iz Kranja v Železno Kaplo, nakar ji bo 12. septembra kapelška godba vrnila obisk. Za jesen pa je predvidena še vrsta drugih srečanj. Prišlo bo do izmenjave gostovanj pevskih zborov, srečali pa se bodo tudi predstavniki turističnih, alpinističnih in gozdarskih organizacij in ustanov obeh občin, da izmenjajo

svoje izkušnje in da proučijo neposredne možnosti sodelovanja obeh občin na teh področjih.

S tem prijateljskim sodelovanjem sledita občini Železna Kapla-Bela in Kranj zgledu, ki ga od leta 1961 naprej že dajeta občini Borovlje in Trzin v prid in dobro prebivalstva to in onstran Karavnak.

V A B I L O

Slovensko prosvetno društvo „Bilka“ v Bilčovsu vabi na

materinski dan

v nedeljo 9. maja ob pol treh uri popoldne v dvorani pri Miklavžu v Bilčovsu. Na sporedu so deklaracije, petje in igra „Čudodelna paličica“. Celotni spored izvajajo otroci.

V okviru kulturne izmenjave koncert v Hodišah

Komaj se je zima umaknila pomladi, je oživela kulturna izmenjava med Koroško in Slovenijo, ki se je lani tako bujno razcvetela. Za obiskom celovškega mestnega gledališča v Ljubljani in za vrnitvijo obiska s strani ljubljanske opere v Celovcu, smo imeli konec tedna kar dva obiska prosvetalev iz Slovenije na naših tleh. Za sobotnim obiskom igralcev prosvetnega društva z Jezerskega v Železni Kapli je prišel v nedeljo v Hodiše pevski zbor KUD Duplje pri Kranju in s tem vrnil obisk pevskega zboru SPD „Zvezda“ v Hodišah.

Pri dobro obiskanem koncertu, ki ga je zbor iz Dupelj pod vodstvom Bogomila Klobučarja ob tej priložnosti priredil pri Ravšu ob jezcu, sta spregovorila predsednik

Zamenjava na jugoslovanskem generalnem konzulatu v Celovcu

Vicekonzul jugoslovanskega generalnega konzulata v Celovcu Branko Čop se je po večletni vršitvi svoje funkcije v sredo zvečer poslovil od predstavnikov političnega, gospodarskega in kulturnega življenja na Koroškem, ker je bil odpoklican, da prevzame v Ljubljani nove dolžnosti. Ob tej priložnosti je generalni konzul Franc Pirkovič predstavil novega konzula generalnega konzulata Željka Jegliča.

Št. Jakob pri Velikovcu

Malo pred tem, ko je soproga ing. Tončija Schlapperja, elektro-podjetnika v Št. Jakobu v Rožu, Milena rojena Galob zgubila svojega očeta, on pa svojega dobrega tasta, smo stali na pokopališču v Št. Petru na Vašinjah. Ob odprtem grobu smo se poslavljali in žalovali za Marijo Schlapperjevo, pd. Cekrinjo iz Št. Jakoba pri Velikovcu, zgledno materjo ing. Tončija Schlapperja, ki nas je za vedno zapustila in ki smo jo v petek minulega tedna položili k večnemu počitku. Od naše stare, daleč naokoli znane in priljubljene šivilje, ki nas je zapustila, smo se poslovili v velikem številu, kar je najbolj pokazalo, kako priljubljena in spoštovana je bila med nami.

Schlapperjeva družina je tekom nekaj dni utrpela brdko in nena-domestljivo izgubo. V njeni žalosti sočustvujemo z njo vsi, ki jo poznamo, zakoncem pa želimo, da bi v svoji žalosti našla uteho v mladem rodu, ki jima prirašča.

Plemenski sejem

Rejska zveza pingavskega goveda za Koroško in Vzhodno Tirolsko priredi v petek, 7. maja s pričetkom ob 9.30 uri v Feldkirchnu plemenski sejem. Ponudba: 130 bikov, 20 krav in 10 telic.

Uradne ure

zavoda za starostno zavarovanje delavcev

V mesecu maju ima Zavod za starostno zavarovanje delavcev na Koroškem naslednje uradne ure:

SMOHR, na bolniški blagajni	5. maja
ST. VID, Frisacher Straße 1	12. maja
SPITAL, Luhestrasse 4	13. maja
BELJAK, Kaiser-Josef-Platz 1	19. maja
WOLFSBERG, Weyerplatz	20. maja

Uradne ure so povsod od 8. do 12. ure.

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA

Vabimo vse koroške Slovence na

spominsko proslavo

20-letnice osvoboditve Avstrije in 10-letnice podpisa državne pogodbe

ki bo v nedeljo, dne 16. maja ob 10. uri dopoldne v Domu glasbe v Celovcu.

Na sporedu bodo slavnostni govor, recitacije ter nastopi moških in mešanih pevskih zborov včlanjenih Slov. prosvetnih društev.

Vstopnice po 10 in 15 šilingov v predprodaji pri krajevnih SPD in v knjigarni „Naša knjiga“ v Celovcu.

KOLENDAR

Sobota, 1. maj: Proznik dela
Nedelja, 2. maj: Afanazij
Ponedeljek, 3. maj: Nojd, križi
Torek, 4. maj: Florijan
Sreda, 5. maj: Irenij
Četrtek, 6. maj: Janez

Ona in on pri izbiri in nakupu blaga

Statistične ugotovitve o ravnanju žensk in moških v trgovini

Primerjave med „njo“ in „njim“ so očito zelo zanimive, saj jih raziskovalci nenehoma razširjajo na nova področja. Tako so skušali zbrati kar največ podatkov za odgovor na vprašanje: „kako se vede „ona“ in kako ravna „on“ v vlogi kupca. Pred izloženim oknom: mož se ustavi povprečno za 17,3, ženska za 17,6 sekunde, par se zadržuje 18,7, dve zastopnici nežnega spola pa 30 sekund; ženska si ogleduje najdlje (28,7 sekunde) zlatino in drug nakit, moški pa razstavljene knjige (29,6) — takšno povprečje je pokazala stoparica, ki so jo uporabili v več sto primerih.

Podatki o nakupu govorijo možu v prid. Z dokaj jasno predstavo in namenom stopi v prodajalno: „Rad bi šal, ki se sklada s svojo barvo, lahko je vzorčast, vendar ne kri-“ Zadošča mu izbira treh ali štirih predloženih kravat, zaupa prodajalkinim izkuš- nam, najkasneje v desetih minutah kupi kravato in šal. V čas je vstetil tudi poklon prodajalki, zadovoljna sta oba. Plača in gre.

Za žensko je nakup to in ono: radoved- nost in pričakovanje — „najprej si ogled- kaj sploh imajo“ — primerjava cene s sal- dom osebnega proračuna, veselje do po- merjanja, skralka užitek, ki ne sme biti pre- kratek. Kadar ženska kupuje klobuček, se rahlo zmede ob pogledu na spremenjeno lastno podobo v zrcalu, zato ne ve takoj, kaj se ji res dobro poda. Prodajalki ne za- upa, zdi se ji, da je enako blago neke- značno cenejše, ne zna natančno opisati vzorca, ki bi ji bil všeč, kaj pogosto je pro- dajalna miza že prava razstava razgrnje- nega blaga, ko se zamisli in reče, da bo pogledala še kje drugje.

Kdor kupi, mora tudi plačati. Moški to opravi z malomarno, velikopotezno kre- tno, v prodajalni se počuti kot prijazen pozdravljeni gostje, ki šlejejo vljuden smeh- ljaj za prvo dolžnost. Ženske — v tem se ujemajo ugotovitve v več deželah — se s prsti trdno oklepajo v pest stisnjenega moš- nička, zanje je prodajna miza nevarna ovi- ra, čez katero morajo vreči svoj denar. Na- tančno pogledajo blago, da bi ne bile pri-

krajšane ali opeharjene (četudi samo po lastnem mnenju). Še ena razlika: mož za- menja kupljeni predmet le takrat, kadar res ne gre drugače, za žensko pa je zamenja- va predvsem nova možnost, da se bo mor- da le našlo tisto „veliko presenečenje.“

Statistike kažejo: med vsemi ženskimi po- klici so prodajalke deležne razmeroma naj- več ponudb za poroko, v več zahodnoev- ropskih deželah je med sto zaposlenimi ne- vestami povprečno trideset prodajalk. Ra- zumljivo: uradnice in ženske iz mnogih dru- gih poklicev se gibljejo večinoma v ož- jem krogu, dekletu v trgovini pa prinaša vsak kupec nov stik z življenjem izven šti- rih sten. Prodajalka mora biti lepo naprav- ljena in zelo prijazna, predvsem pa — ne- znansko potrpežljiva.

Kako rastejo banane

V trgovinah ste videli grozde banan. In jedli ste te lepe plodove. Toda ali ste že kdaj vprašali, kakšno je bananino „drevo“. No, pa nekoliko besed o bananah.

Največ banan gojijo v Afriki. Banana je tam prav tako običajen sad, kot je pri nas jabolko. Bananinega drevesa ni. Banana je triletna rastlina,

ki spada v rod trav. Ima zelo razve- jano deblo, korenine in ogromne ši- roke liste.

Banan je več vrst. Največ je rume- nih, so pa tudi z rožnato in vijoliča- sto lupino. En sam grozd banan je lahko dolg do dva metra in ima okoli 300 slastnih plodov, v skupni teži tudi do 50 kilogramov.

Katera ptica je največja?

Ker pri tem vprašanju ne mislimo na razpon kril, bi bila to novozelandska moa, ki so jo, žal, domačini Maori iztrebili v 19. stoletju. Ptič moa je bil do tri metre visok, vendar ga spričo dejstva, da ni več med živimi, ne moremo upoštevati in pripada ta naslov po teži in velikosti noju. Noj lahko tehtja do 140 kilogramov in doseže v višino tudi več kot 2,40 metra na svojih dvoprstnih krempljastih nogah.

Poleg teh neposrednih odgovorov bodo nedvomno zanimiva še druga „nojevska“ vpra- šanja. Prvo takih je, če noji tiščijo glavo v pesek. Kratek in jednat „ne“ to neumrljivo pravljico za vselej razbline. Potem je tu vprašanje, če so noji hitri tekači? Neverjetno, to- da resnično je, da noji dosežejo in vzdržijo hitrost 80 kilometrov na uro, tako pa prvi dir- kalni konj. Zanima nas tudi, kako veliko je nojevo jajce? Ne bomo pretiravali, če rečemo, da tehtja 1,3 kg in vsebinsko ustreza ducatu in pol kurjih jajc. Tudi na vprašanje, če so noji dobri bojevniki pa tudi nevarni, bomo odgovorili pritrdilno. Noj v nevarnosti „suva“ s svojimi močnimi nogami, na čigar koncu je trd parkelj in v boju lahko tudi večji živali raz- para trebuh.

Kako dolgo samica-noj vali svoja velikanska jajca? Ugibanje je pojasnjeno, če povemo, da jajc ne vali ona, marveč on, kot je to pogosto pri ptičih neletalcih. V večini primerov je dolžnost samice končana tedaj, ko jajce izleže, a noju, samcu, ostane neprijetna dolž- nost, da vali jajca približno 40 do 50 dni.

RAYMOND CARTIER :

Padec

Berlina

Možiček skoraj deformiranih telesnih oblik je nedvom- no eden najpomembnejših kolovodij hitlerjevske tolpe: naj- bolj inteligenten, najbolj zgovoren, najbolj neustrašen. Je inteligentnejši od Hitlerja, toda do firerja čuti pasjo vda- nost in njegova zvestoba do boga na Olimpu se tudi zad- nje dni agonije ni spremenila. Gleda daleč v prihodnost in potiska nacizem prav do njegove zadnje logične posle- dice: ustvarja novo Nemčijo, podobno velikanskemu Vi- teškemu redu, izven vseh konceptov realnosti in realizma, Nemčijo, ki bo služila enemu samemu visokemu in bru- talnemu idealu, neizprosno trdo vladati nad čredo „manj- vrednih“ narodov. Minister za propagando in Gauleiter Berlina hkrati je temu cilju posvetil vse svoje energije in ves svoj talent. Še včeraj, 20. aprila, za Hitlerjev 56. rojstni dan, je vrgel v svet visoke besede o bližnji zmagi in z njimi za hip elektriziral določeni del nemške javnosti... Danes pa pride ta človeček in pošast hkrati k svojim sodelavcem in jim preprosto naznani: „Vse je izgubljeno...“

Toda tega ne pove normalno: zarjuje. Njegove besede niso odraz resigniranosti, marveč še vedno živo besnilo, ki ga je navdajalo, od kar je na oblasti. Gromoviti glas, ki prihaja iz te krhke postave, odmeva med peščico poslu- šalcev, kot če bi govoril pred frenetično množico v Sport- palastu, da, kot če bi govoril pred celim nemškim nara- dom. Göbbels ga psuje, ta nemški narod. Zanj ima samo

zaničevanje in prezir: narod izdajalcev, narod strahopet- cev... Svoje žene prepušča tujcu. Na vzhodu beži, na za- hodu se predaja. Ceste je zatrpal z begunci, svoje hiše pa pokril z belimi rjuhami, ki visijo kot znamenje vdaje. Ta narod ni vreden visoke ideje nacional-socializma in čudovite prihodnosti, ki mu jo je hotel pokloniti genialni Führer!

Med prisotnimi je bil samo eden, ki se je upal ugovar- jati: direktor vsenemškega radia Hans Fritsch. Če je res, da so Nemci pokazali slabost, je pa tudi res, da so se hkrabro bili toliko let in da se še zdaj bojujejo... Toda pro- test iz njegovih ust je še bolj razbesnel Göbbelsa, ki znova rjuje, da Nemci niso vredni usode, ki jim jo je hotel pri- praviti Hitler. Psuje Fritscha in druge v konferenčni dvorani: „Nihče vas ne sili, da sodelujete z menoj, moji zvesti ka- meradi... Toda zdaj ste v kaši... Prišli bomo in vam po- rezali vratove...!“ Potem odfrja iz dvorane in rjuje: „Po- tapljamo se, toda za seboj bomo potegnili ves svet...“

To je zadnji sen nihilističnega besnila. Göbbels se je odločil, da bo ubil svojo družino in samega sebe. Hitler pa bi rad pobil vso Nemčijo. Ministru za oborožitev Albertu Speeru je že obrazložil fantastični načrt za uničenje, ki naj bi ga Speer izvedel in uresničil. Toda Speer hodi od po- veljstva do poveljstva in razlaga, da bodo Nemci pre- živeli katastrofo nacizma in da bi bilo več kot zločinsko, uničiti deželo še bolj. Razen tega pa je tudi prepozno, da bi uničili Nemčijo. Hitler lahko besni samo še v Berlinu. Dlje njegova oblast ne sega.

Toda firer še ni izgubil vsega upanja: nenadoma se je na nacističnem nebu povzpelo v višave neko novo ime: Steiner. Mož je general SS, ki severno od Berlina pove- ljuje rezervnemu korpusu. V tem korpusu je ena povsem paralična oklopna divizija in dve popolnoma izčrpani in zdesetkani pehotni diviziji. Te razbitine Hitler uradno ime-

nuje za „armadni oddelek“ in ukaže, da se mu mora pri- družiti prav vsak, ki se lahko premika in ki lahko nosi orožje. Osebo telefonira vsem poveljnikom, da jih bo dal postreliti, če ne bodo poskrbeli, da bo njegov ukaz iz- polnjen. Steiner bo napadel na jugu, Busse bo izvedel protinapad na severu. Oba hkrati bosta zaprla vrzel, ki so jo v nemški fronti zasekali Rusi, sovjetske oddelke, ki so pro- drli na območje velikega Berlina, pa bodo uničili druge- ga za drugim... Opolnoči pokliče Hitler po telefonu na- čelnika glavnega štaba Luftwaffe generala Kollerja in ga vpraša, kaj namerava storiti, da bi podprl Steinerja. „Vidite, dragi Koller, Rusi bodo pred Berlinom doživeli najstraš- nejši poraz v svoji zgodovini...“

Naslednjega dne ruske granate že orjejo po mestnih četlih sredi prestolnice. Vrhovno poveljstvo Wehrmachta poroča firerju v majhni sobi, sto dvajset stopnic pod rav- nijo ceste, ki je pokrita z ruševinami; zraven sta spalnici Hitlerja in Eve Braun. Jodl, ta avtomat v vrhovnem povelj- stvu, začne brati poročila o položaju na vseh frontah. Hit- ler mu seže v besedo: „Prihranite mi te čenčel! Kaj dela Steiner?“ Jodl mora priznati, da Obergruppenführer še ni napadel in da vrhovno poveljstvo niti dobro ne ve, kje je njegov armadni oddelek. Tega, da Steinerju razen ti- stega, kar je imel, ni uspelo zbrati ničesar, razen pet tisoč razcapancev s puškami in ročnimi bombami, Jodl niti ne pove. Zadnja ura se neizprosno približuje. Vsi vedo za to, toda hlapčevski dvor okrog Hitlerja je ostal tak, kot je bil, in prav do zadnjega prevzema nase soodgovornost za svet blaznih in zločinskih utvar, v katerem se že vsa leta giblje Hitler.

Hitler skoči pokonci. Ukaže, naj odidejo vsi, razen Keitla, Jodla, Bormanna, Burgdorfa in generala Krebsa, ki je nasledil Guderiana na položaju načelnika vrhovnega štaba Wehrmacht. V sosednji sobi prisluškujejo adjutanti

SKORAJ — NIČ

Ta drobni delček materije ki je enak ničli, je omogočil radio, televizijo, zvočni film, elek- tronski mikroskop, čudovite stroje za raču- nanje ter tisoč in en izum, ki nas je peljal v vek avtomatizacije.

Elektrika je gibanje elektronov vzdolž ustreznega prevodnika. Elektron je nosilec osnovne enote negativne elektrike. Elektron predstavlja najmanjši električni naboj in za- radi tega je znan kot »električni atom«.

Elektron je omogočil neskončno število ke- mičnih reakcij v živem in neživem svetu. Živ- ljenje samo je električni pojav, do katerega pridemo s pomočjo neskončnih variacij, ke-

GLAVNE SKRIVNOSTI VESOLJA SO SKRITE V ATOMSKEM JEDRU

mičnih skrivnosti. Omenjeni profesor je dejal, da bi bil stroj, ki bi dal delcem jedra hitrost do 100.000 elektronskih voltov in ki bi stal blizu sto milijard dolarjev, nekaj »najvznemir- ljivejšega«, kar si lahko zamislimo pri seda- njih dosežkih tehnologije.

Najmočnejši ekceleratorji, ki jih danes po- znamo, dajejo protonom hitrost do 33 mili- jard elektronskih voltov.

FANTASTIČNI SVET

Svet atomov je tako fantastičen, da zahteva od nas, da temeljito spremenimo svoje kon-

mičnih permutacij ter kombinacij, a elektron je življenjska sila v ozadju sveta. Brez elek- trona bi ne bila možna nobena kemična reak- cija in kakršnakoli oblika življenja.

Atomsko jedro sestoji iz dveh osnovnih ele- mentov, iz katerih je zgrajeno vesolje — iz protonovih nevtronov — katerih masa je sko- raj dvatisočkrat večja od mase elektronov. Proton je pozitivno naelektriziran in je iste moči kot negativno naelektrizirani elektroni. Pod določenimi pogoji postane proton nev- tron, prav tako kot se lahko nevtron spremeni v proton.

GOSTOTA MATERIJ

Prostornina jedra znaša samo trillijonski del prostornine atoma, vzeteja v celoti, a v tem neskončno majhnem prostoru je skoncentrira- nih 99,98 procentov vse mase in energije ma- terialnega sveta. To pomeni, da je gostota materije v atomskih jedrih ogromna. Ona zna- ša 240 trilionov grama v kubičnem centi- metru proti enemu gramu v kubičnem centi- metru vode.

Ker so protoni v jedrih pozitivno naelek- treni, bi se medsebojno odbijali z velikansko silo, če bi te odbojne sile ne obvladala druga večja sila, tako imenovana nuklearna sila, ki je najmočnejša sila v vesolju, stokrat večja od elektromagnetnih sil. Toda ta nuklearna sila deluje v omejenem prostoru ki meri eno de- setinko trillijonskega dela centimetra.

In ta nuklearna sila predstavlja pravzaprav največjo skrivnost vesolja.

Drobne zanimivosti

● ZE V DEVETEM STOLETJU pred našim štetjem so na Kitajskem uporabljali sončnike in dežnike, a v 17. stoletju je bila njihova uporaba tudi v Evropi že zelo razširjena. To se pravi, domovina dežnikov in sončnikov je današnja Kitajska. Na Britanskem otočju so se prvi sončniki pojavili l. 1760, ko ga je prinesel neki John Hernwey. Sončnik je prinesel z Arabskega polotoka.

● V TIHEM OCEANU v vodah okoli kolumbijskega polotoka živi neka vrsta rib, ki je veliko bolj nevarna kot morski pes. Na hrbtu ima ostre bodice, ki izzevoje zelo močne bolečine.

● ZGODILO se je v Italiji. V nekem rudniku je neki konj preživel več kot deset let, tako da je vlek el vo- zove, ne da bi vsaj enkrat zagledal dnevno svetlobo. Ko je postal nesposoben za delo, so ga odvedli ven. Takoj ko je zagledal sonce, je veselo zahrzal in potem brez oklevanja krenil popolnoma sam v hlev, iz kate- rega je odšel pred desetimi leti. Torej nekatere živali imajo lahko prav dober spomin.

Kaj je belo pitanje?

Zadnje čase je v kmetijski strokovni literaturi vedno spet govora o tako imenovanem belem pitanju mladih goved. Ta način pitanja se zelo močno razvija v naprednih kmetijskih deželah in kmetijskih obratih, zadnje čase tudi po kmetijskih obratih Slovenije.

Kaj je pravzaprav belo pitanje in v čem se razlikuje od običajnega pitanja goveda in od pitanja mladih goved, ki smo ga v nadaljevanjih tekom letošnjega leta v »Obvestilih«¹ podrobneje opisali?

Belo pitanje se razlikuje od navadnega pitanja. Pri tem pitanju pitajo teleta že od teže 45 do 50 kilogramov dalje, kar pomeni, da pričnejo s pitanjem že, ko so teleta komaj stara teden dni. Pitajo jih s posebno hrano, ki je izredno bogata na vitaminih in maščobah. Pri tem pitanju prirašča tele dnevno za okoli 1,20 kilograma. V zadnjih dneh pitanja pa teleta priraščajo tudi po dva kilograma in več na dan. Ker traja tako pitanje 90 dni ali okroglo 3 mesece, dosežejo teleta moškega spola ob koncu pitanja težo 180, teleta ženskega spola pa 150 kilogramov.

S tem pitanjem poskušajo premestiti vrzel na trgu s telečjim mesom, ki postaja zadnji dve leti po vsej Evropi vedno večja. Pri takem pitanju namreč ohrani meso belo barvo, ki je značilna za telečje meso, ki ga vedno bolj primanjkuje in katerega ponudba nikakor ne more kriti povpraševanja. Taka teleta plačujejo na trgu s klavno živino po cenah, ki so drugače običajne samo za teleta.

Belo pitanje je torej navmesna stopnja med običajnim krmiljenjem telet in pitanjem na »baby beef«. Prednost pred pitanjem na »baby beef«² ima to pitanje v tem, da ostane pri njem meso belo, medtem ko pri pitanju na »baby beef«³ že pordeči.

Celovška zadružna tovarna močnih krmil se uveljavlja

Tovarna močnih krmil, ki jo je Koroška Raiffeisenova zveza pred par leti zgradila nasproti železniške postaje Večurinj, je deležna vedno večjega zaupanja koroških in gornjetožarskih kmetov. V primerjavi z letom 1963 je lani svojo proizvodnjo dvignila za 60 odstotkov. Po svojem nastanku je morala že po dveh letih povečati svoje poslopje, vendar sta tudi povečano poslopje in povečana zmogljivost že premajhna, da bi lahko zadostila povpraševanju za mešanici, ki jih izdeluje oz. jih sestavlja in meša. Lastnik že od lani jeseni stoji pred potrebo, da poveča kapaciteto tovarne in njene prostore.

K temu razvoju koroške zadružne tovarne močnih krmil je v veliki meri pomagalo njeno solidno delo tako v upravi kot v obratu same. Mešanice krmil iz te tovarne niso le take, kot jih pričakuje, marveč so njihove sestavine tudi laborsko stalno preiskane in zaradi tega nepokvarjene. Po podatkih tovarne je poraba krmnih mešanic na Koroškem za vse vrste domačih živali skokovito narasla. Njene mešanice gredo zelo enakomerno v promet. Medtem ko drugod uporabljajo krmne mešanice tovarn močnih krmil v glavnem za perutnino, na Koroškem ni več razlike med uporabo mešanic za perutnino in uporabo za prašiče in za goveda. Tovarna prodaja goveda skoraj isto količino krmnih mešanic kot za prašiče in za perutnino.

Močan impulz je koroška zadružna tovarna močnih krmil dobila s tem, da se je povezala s klavnico in predelovalnico mesa Koroške Raiffeisenove zveze in da skupno iščeta kmeta kot svojega poslovnega partnerja. Skupno sklepata s kmeti, ki imajo za to interes, pogodbe, po katerih na eni strani tovarna močnih krmil kmetu zagotavlja brezobrestno kreditiranje krmnih mešanic, če na drugi strani sklene z zadružno klavnico in predelovalnico mesa pogodbo, da bo prašiče in mlade bikce, ki jih bo opital s temi mešanicami, dobavljal zadružni klavnici in predelovalnici mesa po dnevni ceni. Tovarna močnih krmil kreditira brezobrestno svoje mešanice tudi v primeru, če prodajo kmetje prašiče in mlade bikce drugim mesarjem ali klavnicam, le obvezati se morajo, da bodo krmila plačali ob koncu pitanja, se pravi, čim bodo opitane živali prodali. Kmetom, ki sklenejo tako pogodbo, za-

družna tovarna močnih krmil poleg tega zagotavlja še brezplačno strokovnjaka, ki jim sestavi krmne obroke pitanja in ki ugotovi potrebo po krmnih mešanicah ob domači krmni.

Uvedba takih pitovnih pogodb nudi že običajnemu kmetu, ki producira meso, velike prednosti. Še večje prednosti pa imajo kmetje,

ki pitajo prašiče, če se združijo — podobno, kot so se združili kmetje občine Pliberk — v krožek za zrejo in pitanje prašičev, ki je prevzel nalogo pitanja prašičev z zajamčeno kvaliteto mesa in klavnega izkoristka. V naših pogojih imajo na trgu posebno veljavo in posebno ceno pitanci, ki na hrbtni nimajo več kot 3 1/2 cm špeha. To pa je mogoče doseči le z naglim pitanjem, pravilno zrejo pujskov in s plemenskimi svinjami in merjasci, ki so preizkušeni, da imajo prirojeno lastnost tvorbe mesa in naglega priraščanja. Da je za proizvodnjo takih prašičev potrebna kontrola pripustov, starosti pitancev, njihove zreje in pitanja ter vidna označba teh pitancev, se razume samo po sebi.

Kmetijska poslopja v luči poenostavitve kmetovanja

Pod tem naslovom priobčujemo glavne misli predavanja inž. Nace Nachbarja, upravnika posestva kmetijske šole Podravlje, ki ga je imel na zadnjem občnem zboru Slovenske kmečke zveze. V svojem predavanju je inž. Nace Nachbar osvetlil vzroke za potrebo po poenostavitvi kmetovanja, ob tem pa je posebej nakazal probleme pri gradnji in preureditvi kmetijskih poslopij, ki sta pri poenostavitvi kmetovanja prej ali slej potrebni.

Za kmetijsko proizvodnjo, kakor je pri nas udomačena, je značilno, da obstoja iz cele vrste med seboj povezanih procesov. Tehnični in znanstveni napredek zadnjih dveh desetletij je sprožil znatno povečanje in izboljšanje kmetijskih pridelkov in njihove proizvodnje. Pri celi vrsti kmetijskih pridelkov je na domačem trgu proizvodnja večja od potrošnje. Ker se ne posreči vedno, da bi viške prodali na drugih tržiščih, prihaja od časa do časa do zastoja, največkrat pa do znižanja cen kmetijskih pridelkov. Ker pa plače v drugih poklicih stalno naraščajo in ker postajajo tudi splošne gospodarske in življenjske potrebe vedno dražje, imamo neprenehno opravka z nezadovoljstvom kmečkega prebivalstva.

Gospodarski in agrarni politik ima s tem v zvezi široko polje dejavnosti, če hoče vsaj usmerjevalno vplivati v prid kmetijstva, kolikor je to mogoče in v celokupnem gospodarstvu pametno in potrebno. Njegov delokrog je pri tem navezan po eni strani na kmeta in proizvajalca surovin in pridelkov za prehrano, po drugi pa na delo kmetijskega strokovnjaka, ki mora to proizvodnjo regulirati in jo tako po kvaliteti kot po kvantiteti izboljševati.

V prizadevanjih agrarnega politika in agrarnega strokovnjaka kmet nikakor ne sme stati brezbržno ob strani. Popolnoma zgrešeno je, če danes nezadovoljive uspehe kmetijstva in vsakega kmeta posebej zagovarjamo s povprečnimi statističnimi pokazatelji, ki so sredina med najbolj pasivnim proizvajalcem in kmetom z najvišjimi donosi tako po površini, kot po delovni sili. Vedno in neprestano moramo poskušati, da bomo na svoji kmetiji večali pridelke in izboljševali njihovo kvaliteto. Moramo iz dileme našega kmetijstva najti pravi izhod in pravo pot. Ta izhod in ta pot pa nikakor ni v insceniranih kmečkih »štrajkih«, marveč v najtesnejšem sodelovanju med kmetom kot producentom in kmetijskim strokovnjakom kot pospeševalcem razvoja večanja proizvodnje in izboljšanja kvalitete pridelkov ter med agrarnim politikom kot koordinatorjem med obema na eni strani in med kmetijstvom in drugimi gospodarskimi skupinami na drugi strani. Organizacija, ki vse te tri skupine kmetijstva, to je kmeta-producenta, kmetijskega strokovnjaka-pospeševalca in agrarnega politika-koordinatorja združuje, pa mora biti v naših pogojih Slovenska kmečka zveza, ki ima s tem svoj delokrog že docela začrtan.

Možnosti iskanja izhoda iz dileme kmetijstva in možnosti iskanja prave poti za večji gospodarski efekt kmetovanja med nami še zdaleka niso izčrpane. Še vedno stojimo pred potrebo gospodarskih odločitev, ki nam jih čas in celokupni gospodarski razvoj naravnost vsiljujeta. Industrija in turizem še vedno zahtevata od kmetijstva ljudi, ki bodo opravljali na njihovih področjih proizvodnje potrebno delo. Zato še nikakor nismo na koncu procesa prehajanja kmečkih ljudi v industrijske poklice in v poklice tako imenovanih sezonskih delavcev. Kmetijstvo bo na ta področja gospodarske dejavnosti še vedno oddajalo svoje ljudi, tu in tam morebiti še več, kot jih je oddajalo doslej.

(Se nadaljuje)

Sedaj tudi škropilo proti plevelu med krompirjem

Za Gesaprimom, ki je z enim mahom napravil proizvodnjo koruze za zrnje spet rentabilno, je kemična industrija razvila tudi škropilo, s katerim lahko uničujemo plevel med krompirjem. To škropilo z imenom GESAGARD proizvaja znana tovarna sredstev za uničevanje poljskih škodljivcev in plevela Kwizda na Dunaju.

Z GESAGARDOM uničujemo plevel med krompirjem na ta način, da njivo pred saditvijo krompirja dobro pripravimo in sicer tako, da je zemlja v lepem grudčastem zlogu. Za neposredno zatiranje plevela imamo dve možnosti:

- prva možnost obstoja v tem, da krompir prej posadimo in pustimo, da vznikne, nakar ga zasujemo tako, da zemlja pokrije vse klice, potem škropimo proti plevelu;
- druga možnost pa je v tem, da sadimo

krompir in ga po saditvi takoj obsujemo, škropimo pa, ko je vzniknil plevel, nikakor pa še ne krompir.

V obeh primerih je treba vendar strogo paziti, da škropilo ne pride na vznikel krompir. Razumljivo po škropljenju ne smemo zemlje rahljati, vsled česar sta oba postopka pripravna le na lažji zemlji, ne pa na težki ilovnati zemlji, ki se rada strdi in jo je treba stalno rahljati.

Kar tiče potrebe GESAGARDA, njegov proizvajalec priporoča, da ga vzamemo za zgodnji krompir 2 kilograma, za pozni krompir pa 3 kilograme po hektarju. Cena kilograma se vrtil med 265 in 285 šilingov za kilogram. Na prvi pogled je škropilo drago, če pa upoštevamo, da si na izrazitih krompirjevih zemljiščih z njim prihranimo vse nadaljnje oskrbovanje nasada, je pravzaprav zelo poceni.

in tajniki njegovemu hlipajočemu glasu. Kot Göbbels tudi Hitler pove, da je vse izgubljeno. Toda tega ne pove kot njegov propagandni minister z glasom vzvišenega cinizma in besne ogorčenosti. Hitler vrže zadnje rokavice usodi in narodu, ki ni vreden njegove veličine. Sesede se na stol, po licu mu tečejo solze, roke prekriza v naročju: vsi so ga izdali, vsi so ga zapustili... Steiner je zanj zadnji udarec. Preostane mu samo še smrt. Rad bi umrl kot borec na barikadah, toda sramotni atentat mu je odvzel fizične moči... Razen tega pa kot firer ne sme tvegati, da bi prišel ranjen v sovražnikove roke. Torej si bo vzel življenje...

Prisotni najprej brez besed poslušajo, potem pristopijo k svojemu šefu in mu zagotavljajo lojalnost. Hitler vstane, stopi za trenutek iz sobe, se spe vrne in ukaže, naj pride šef tiskovnega urada. Vedeti hoče, če so tiskali njegov proglas, če so ga nalepili po ulicah, če ga je oddajala radijska postaja. Mož iz tiskovnega urada, ki so ga privedli v sobo, pritrdi.

„Kakšen proglas?“ vpraša Keitel.

Hitler prekriza roke: „Führer je v Berlinu! Führer bo ostal v Berlinu... Führer bo branil Berlin do zadnjega...!“

Sledi vzklík začudenja. Komaj pred štirimi dnevi je Hitler podpisal ukaz o razdelitvi obrambnega sistema na dve področji: obrambi severnega področja ali cone „A“ bo poveljeval admiral Dönitz, nad južnim področjem ali cone „B“ pa bo prevzel poveljstvo sam Hitler. Trenutek, ko se bodo ameriške in sovjetske armade združile in presecale Nemčijo na dvoje, namreč ni bil več daleč. V južno področje so spadale še nedotaknjena Bavarska, del Avstrije in vsa Češka; Berchtesgaden naj bi postal nova prestolnica. Večina ministrstev se je že preselila tja, prav tako državni maršal Herman Göring. Hitler bi se preselil toliko lažje, ker so njegovo prisotnost v Berlinu od januarja naprej skrivali v najstrožji tajnosti. S tem, da je odkril svojo

prisotnost v Berlinu in da je osebno prevzel vodstvo obrambe v mestu, je Hitler podrl vse dotedanje vojaške načrte, kolikor je v takem položaju sploh še možno karkoli imenovati načrt. Po teh načrtih naj bi prestolnico prepustili usodi. Če pa ostane Hitler v Berlinu, bo to bojišče postalo glavno, mesto samo pa tabernakelj, ki ga je treba braniti do zadnje kaplje krvi.

„Jutri boste odpotovali v Berchtesgaden,“ pravi Hitler Keitelu.

„Prav. Kdaj pa pridete vi?“

„Mar niste slišali: jaz ostanem v Berlinu.“

„Torej tudi jaz ne pojdem v Berchtesgaden.“

„Pokorili se boste mojemu ukazu, vi Jodl, pa boste spremljali feldmaršala.“

„Toda — ugovarja Jodl — saj iz Berlina ne boste mogli voditi obrambe... Brez vrhovnega štaba...“

„Namesto mene bo operacije vodil državni maršal.“

„Ni ti en vojak se ne bo boril za državnega maršala,“ je pripomnil Keitel.

„Saj se ne bomo več dolgo borili...“ je skoraj vzdihnil Hitler.

„Pozabljate na skupino Schörner in na XII. armadno skupino,“ je hrabil Jodl.

XII. armadna skupina je Wenckova armada, zadnja Hitlerjeva strateška utvara. Sam je izbiral enote zanjo. Dal ji je najboljše, kar je še ostalo od Wehrmachta. Postavil jo je kot puščico na lok, ki ga opisuje Elba med Dessauom in Magdeburgom. Namerava jo pognati v bok ameriškim kolonom, ki razredčene zaradi hitrega prodiranja hitijo iz Harza proti severu. Potem ko bo Wenck zaustavil ameriške armade, se bo bliskovito obrnil, se pognal na Saksonsko in se od tam skupaj s VII. armadno skupino zagnal proti Konjevu ter pognal Ruse nazaj na Poljsko... Tako kot Napoleon leta 1814 oziroma kot Friderik II. med svojim

nesmrtnim pohodom leta 1757, kajti navsezadnje je bil Napoleon le človeček, ki je bil na koncu premagan... Adolf Hitler hoče manevrirati med sovražnimi armadami, in ker so le-te številčno močnejše, jih bo porazil posamič, najprej eno, potem drugo. Toda en sam pogled na karto zadošča, da je tak načrt v popolnem nasprotju z odločitvijo, da se Berlin brani do konca!

Jodl mu to odkrito pove. Nastavi mu past in opiše načrt za bleščeče bitke, kakršne so Hitlerja vedno privlačevale. Toda tokrat je Hitler strl, ne pritegnejo ga več lepe besede in še lepši načrti. „Napravite, kakor veste in znate,“ utrujeno in brez volje zamahne z roko.

Krebs, ki se je med tem izmuznil iz sobe, je po telefonu obvestil Himmlerja, Dönitza in Ribentropa o firerjevi nameri. Drug za drugim takoj telefonirajo in mu prigovarjajo, naj opusti svoj načrt ter odide iz Berlina. Toda Hitler jih niti ne posluša. Prej odloži slušalko. Keitel je nabolj vztrajen. Drzne se povedati Hitlerju v brk, da nima pravice do takega namena, kot je samomor, potem ko je ostro grajal direktorja tovarne v Leuni, ki je pognal v zrak sebe in družino in ko je dal ustreliti toliko vojakov, ker se niso borili do konca. Prvič v svojem življenju je Hitler molče poslušal, ko so drugi govorili: tri ure... Nič drugega ni spravil iz sebe kot kratek stavek, s katerim je večkrat segel v besedo tistim, ki so govorili: „Dokončno sem se odločil in svojega sklepa ne bom spreminjal.“

Končno popusti tudi Keitel: „Nastal je popolnoma nov položaj. Proučila ga bova z Jodlom. Potem bom šel k Wencku in mu razložil, kakšna je nova naloga njegove armadne skupine. Edino, kar mora storiti, je to, da pride na pomoč Berlinu.“

(Nadaljevanje sledi)

Sovjetska zastava na vrhu Reichstaga

Konec marca leta 1945 je ruska armada pričela z zadnjo ofenzivo proti fašistični Nemčiji. Ko je po hudih bojih zasedla Dunaj, se je ob zori dne 16. aprila znašla na bregovih reke Odre in s tem pred trdnjanskim pasom sovražnikove obrambe, ki je šela 12 črt. Pregrada, ki je sovjetsko vojsko ločila od njene končne cilja — Berlina, je morala pod udarci gigantskega vojnega potenciala kloniti. Dne 16. aprila je prestolnica rajha zadrhtela kot žival, ki začuti neizogiben pogin. Sovjetski „bog vojne“ — artilerija — je tistega dne pričel uničevati prve sovražnikove obrambne črte na Odri. Učinek topniškega ognja sovjetov je bil strašanski, saj so njihove granate zadevale sleherno pod sovražnikovih položajev. Med rjoventjem katjuš, nepretrganim bobnenjem

topov in bučanjem bombnikov so na nebu zagorele svetlobne rakete ter z več kakor dvesto reflektorji spremenile jutranji polmak v dan. Sovjetske granate so zadevale natančno in trdnjavski pas, onstran katerega je sovjetske čakalo 500 tisoč elitnih nemških vojakov, se je pričel krhati. Ni bilo treba dolgo čakati in v sovražnikovi obrambi na Odri, od koder so fašisti pričakovali čudežno rešitev, je zazijala prva razpoka. V nastalo vrzel je z nezadržno silo udarila sovjetska armada. Razpoka je pogoltnila iglo štirih tisočev tankov in samohodnih topov ter neskončno nit pehote. Plaz vojnega stroja se je onstran okopov razlil kot lena reka in obdal nemško prestolnico z neprodušnim obročem.

da sta streljala na dve „fronti“, eden proti tretjemu nadstropju in drugi na fašiste na terasi četrlega nadstropja. Tudi topot stotin nog oddelkov kapitana Davidova, ki so hrupno vdirali v Reichstag, je zastavonošema nekoliko pomagal. Presenečeni fašisti na terasi so za hip prenehali streljati in to je Jegorovu in Kantariji zadostovalo, da sta jih z bombami prisilila k predaji.

Pot na streho Reichstaga je bila prosta. Zastavonoša sta se spustila navzdol in oddala ujetnike, snela zastavo z drugega nadstropja, kjer sta jo bila pred kratkim izobesila in se še enkrat podala proti strehi parlamenta.

Prvi mrak se je že spustil, ko sta se Jegorov in Kantarija pritajeno plazila po strehi Reichstaga. Kraljevski trg pod njima so še vedno rušile eksplozije sovjetskih in nemških granat. Tudi na streho je tu pa tam udarila mina ali zacvrčal izstrelak. Pot jima je v curkih lil s čela. Ob vsakem žvižgu mine sta se tesno prižela na pod strehe. Le ped za pedjo sta napredovala proti kupoli Reichstaga, ki se je mrtvaško svelikala v soju eksplozij granat v globini.

Pred Jegorovom in Kantarijo se je zaporedoma raztreščilo nekaj

granat. Dve sta zadeli Viljemov kip ter odtrgali in s silo treščili po strehi dvignjeno nogo bronastega cesarskega konja.

Ko je zastavonošema ostalo le še nekaj metrov nevarne poti, je Jegorov bolešno kričnil in se nestrpnost polipal po nogi, kamor ga je zadela krogla, ki se je odbila od strehe.

„Ranjen?“ je zaskrbljeno vprašal Kantarija.

„Eh, ne, malo mi je preluknjalo hlače. Nič hudega...“

Zastavonoša sta dosegla podnožje kupole. Kljub toči svinčenk, ki je pljuskala ob stene kupole, sta pričela spretno lesti po previsni stekleni okroglini, ki je bila na mnogih mestih preluknjana in razbita od svinčenk in granatnih drobcev.

Bila sta na vrhu kupole. Kot zmagovalca zanju največje bitke druge svetovne vojne, sta se za hip razgledala po razrušenem Berlinu. Nato je Jegorov spretno potisnil drog zastave v eno izmed kupolinskih lukenj, Kantarija pa ga je z jermenom prihrdil k prečnemu tramu.

Velika rdeča zastava s srpom in kladivom je ponosno zaplapolala in naznanila, da je hrbtnica fašistične zveri dokončno zlomljena.

Zastavonoši Mihajl Jegorov in Meliton Kantarija sta poslušala ukaz, ne da bi trenila z očesom.

„...kakor hitro dosežeta Reichstag, bom poskusil znova z naskokom...“ Seržant Ilja Sjanov ju je še enkrat pogledal, ko so drug poleg drugega ležali v svežem lijak granate, ter zabrundal v slušalko poljskega telefona: „Uralec, Uralec, dajte ogenj, dajte ogenj, razpetite topovske posadke pred Reichstagom.“

Zastavonoši sta se previdno splazila iz jarka. Ogenj strojnic z bližnjih streh je vedno bolj besnel. Trmasto sta se plazila dalje. Imela sta srečo, mine in granate so pričele padati na Kraljevski trg vedno bolj poredko.

Skoraj sta že dosegla vhod Reichstaga. Nenadoma ju je pritisnil ob tla močan vzbu. Granate po naročilu seržanta Sjanova so prisilile posadko topničarjev pred Reichstagom, da se je umaknila v vežo.

Jegorov in Kantarija sta planila. Zagledala sta svetle marmornate stopnice vhoda, razbite od granatnih drobcev, oprskane stebre... Nato ju je objela temna veža Reichstaga.

Seržant Sjanov jima je ves čas

sledil z očmi, dokler se nista spustila v temo Reichstaga. Nato je s svojo četo planil in v enem samem zamahu dosegel Reichstag. Takoj za njim je vdril ves bataljon.

Po hodnikih in sobanah Reichstaga so se oči ruskih borcev težko privadile polmraku. V začetku so streljali kar na slepo, tja, kjer so slutili sovražnika.

Borcem v Reichstagu je prišel na pomoč bataljon Neustrojeva, za njim pa še bataljon kapitana Samsonova z vsemi oddelki. Neustrojev je kmalu upostavil telefonsko zvezo s poveljstvom polka in po žicah je odbrzela vest: „Tovariš podpolkovnik, v Reichstagu sem!“

„Čestitam k uspehu. Kako se obnašajo fašisti?“ se je oglasil Fjodor Zičenko z značilnim ukrajinskim naglasom.

„Grizejo, faustpatrone kar dežujejo na nas.“

„Pogostite jih s protitankovskimi bombami!“ je prešerno odvrnil glas podpolkovnika Zičenka.

Garnizija Reichstaga s poldrugim tisočem hillerjancev se je odločila braniti „svetišče rajha“ do zadnjega diha. Po hodnikih in sobanah parlamenta se je razvila sobna fronta, kjer so se zagrizeni borci borili prsa ob prsa, z nožem

v roki, ker je bila razdalja med njimi premajhna, da bi se strelno orožje moglo uspešno uveljaviti.

Mihail Jegorov in Meliton Kantarija sta izkoristila spopad v prvem nadstropju in neopazno smuknila na bočno stopnišče, ki je po njunem mnenju vodilo na streho Reichstaga. Na stopnišču proti terasi drugega nadstropja sta se ustavila. Granata je bila odtrgala del stopnišča.

„Tu počakaj. Stekel bom po lestev, videl sem jo pri vходу v poslopje.“

Čez nekaj minut se je Jegorov vrnil. Čez vrzel sta prilezla v drugo nadstropje.

Gromki ruski „ura“ se je razlegal preko Kraljevskega trga, ko je na oknu drugega nadstropja zaplapolala ruska zastava. To je vojake bataljona kapitana Davidova, ki je prodiral proti Reichstagu od Brandenburških vrat, še bolj spodbudilo in kot plaz so se vsuli proti vходу Reichstaga.

Naša junaka sta se vzpenjala vedno višje. V četrtem nadstropju, ko jima je bilo treba prekoračiti samo še presledek, so fašisti silovito udarili po njima. Tudi tu sta zastavonoša odločila bitko v svoj prid. Pozneje sta pripovedovala,

on se samo divje nasmeje in strelja naprej.

V najtežjem položaju rešuje ranjenega tovariša partizanka Milka. Njeno telo se kakor kača plazi po tleh, lko vleče z vsem naporom tovariša za seboj. Svinčenko udarjajo levo in desno okoli nje, a ona se za to ne meni. Vsa njena volja in moč sta posvečeni tovarišu.

„Malo potrpi,“ ga bodri in njene modre oči so vlažne od bolečine in srda. In ko ji tovariš, ki ga je za ceno svojega življenja rešila, umre v rokah, plane kakor levinja naprej, med borce in goni Italijane, ki brezglavo beže in skačejo v prepad, da maščuje tovariša.

Tri vroče ure smo se borili in zmagali. Zdaj nosijo fantje, pijani veselja in zmage, svoj plen. Ponosno kažejo priborjene brede, lahke mitraljeze in minomete. Drugi se oblačijo v italijanske uniforme in mečejo svoja raz-

stu. Predhodnici se je nekaj pripetilo! In že vidimo. Izza ovinka pripeljejo ranjenega tovariša. Kri mu curlja iz raztrgane hlačnice, njegove blede ustnice šepetajo: »Italijani.«

Že smo v akciji. Komandanti so prvi spredaj. Milovan mimogrede pregleduje zemljevid. Kolona se širi v obroč in z ognjem prodira naprej. Vrhove je treba zasesti. Naši preskakujejo od skale do skale in zavzemajo greben.

V brnenju rafalov se čujejo klici naših jurišincev. Bombe treskajo in kamniti drobci frče vsenaokrog.

Za široko skalo je skrit Ivo. Njegov nasprotnik ga obstreljuje s težko brezo.

»Moja boš,« si misli Ivo in se zažene naprej. Italijan besno strelja in vroči apnenec škropi Ivo v obraz. Ko je dovolj blizu, pripravi bombo. Z zobmi iztrga jeziček in jo zapodi

med skalovje. Ognjeni tresk, in breza utihne. Ivo plane k njej in jo objame. Ne meni se za smrt, ki brenči po zraku od vsepovsod, preveč ga je prevzela opojnost zmagovalstva.

Na visokem parobku stoji kar brez zaklona Primorec Jože. Novinec je in brez orožja. Grabi kamenje in ga meče v Italijane. Enega je zadel v glavo. Skoči k njemu in mu iztrga puško. Kakor zaklad tiste orožje k sebi, to z golimi rokami priborjeno puško in iz prs mu uide krič zmagovalstva.

»Skloni se,« mu kličejo tovariši. A

capana oblačila vstran. Doktor teka in obvezuje ranjence. Vrvež je silen, tovariši odnašajo strelivo in orožje po četah. Sedaj so vsi oboroženi. Skoro neverjetno se nam zdi, da smo tako hitro izvojevali tako veliko zmago.

Mrak je padel na zemljo, ko smo zapuščali Jelenov žleb. Za nami so ostala trupla fašistov, ki so dali življenja v borbi za zločinski fašizem. Mi pa smo čutili, da smo z današnjim dnevom postavili neminljiv spomenik borcem za svobodo slovenskega naroda...

V borbi za svobodo

čelade še leže med skalovjem. Mrzel dih smrti veje naokoli.

Krenemo naprej skozi hoste in ugibamo, kam gremo. Harmonike pojo veselo koračnico in sonce že včasih malo pokuka skozi meglo. Pogovarjamo se o borbi, ki je bila prejšnji dan pri Ribnici. Mnogo vedo povedati ti stari borci in čas naglo mineva. Pozabimo na utrujenost in glad, ko se pred nami oživijo spomini. In pot ni več tako dolga.

Naenkrat preseka pesem harmonik strel. Nato oddrda strojnica rafal. Kolona kot pribita obstane na me-

JE HITLER GOREL DVA DNI?

Sovjetski maršal Čujkov, eden glavnih poveljnikov med drugo svetovno vojno, je objavil svoje spomine, ki so vzbudili po vsem svetu veliko zanimanje. Posebno pozornost pa posveča javnosti tistemu delu, ki se nanaša na datum Hitlerjevega samomora. Takole piše sovjetski maršal:

Zdaj sicer ni priči, ki bi nam mogle povedati vso resnico o zadnjih dneh in urah tretjega rajha — nobeden izmed najvišjih nacističnih veljakov ni ostal živ — znano pa je, da sta skušala Göring in Himmler okoli 20. aprila 1945 navezati z Angleži in Američani stike za pogajanja o miru ali vsaj premirju. Ali sta tako ravnala na lastno pest ali ju je poslal Hitler? Na to je težko odgovoriti. Morda bo kdo dejal, da je proces v Nürnbergu nekako pojasnil dogodka v zadnjih dneh tretjega rajha, toda — Himmler je bil že prej mrtev, Göring pa je dajal nejasne izjave in nato napravil samomor.

Spričo tega je mogoče, da so nacistični vrhovi odnesli s seboj v grob dogodka v skrivnost zavitih zadnjih dni tretjega rajha. Morda bo kdo omenil oporoko, v kateri je Hitler izključil Göringa in Himmlerja iz nacistične stranke. To je res. Pisec teh vrstic je dobil takšne podatke iz ust generala Krebsa, načelnika štaba kopenskih sil, v rokah je imel pismo s podpisom Goebbelsa in Bormanna ter s priloženo Hitlerjevo oporoko. Po Krebsovi izjavi, ki se ujema z vsebino Goebbelsovega in Bormannovega pisma, je njihov »führer« napravil samomor 29. aprila, v noči na 30. april pa so njegovo truplo zavili v preprogo, ki so jo polili z bencinom in zažgali. O tem je pisal tudi Hitlerjev sofer in adjutant v prikazu »Sežgal sem Adolfa Hitlerja«. Moje vprašanje vsem tistim, ki proučujejo to zadevo: Mar nista predolgo gorela Adolf Hitler in Eva Braun? Kajti — po teh podatkih bi morala goriti nad 48 ur!

Berlin smo zavzeli mi — utemeljuje Čujkov svoje vprašanje — torej smo videli, izvedeli več kot tisti, ki so bili v dneh juriša na Berlin daleč od kraja dogodkov. Naši vojaki so 2. maja 1945 zjutraj prodrli na dvorišče kanclerske palače. Našli so preprogo, iz katere se je še kadilo, v njej pa ožgano Hitlerjevo truplo.

Sofer oziroma adjutant, ki je sežgal Hitlerja, trdi, da je Bormann ostal na Alexanderplatzu pod tankom, nadaljuje Čujkov. Ta trditev je sumljiva, kajti po svetu je mnogo ljudi, ki vedo, da je Martin Bormann uspešno preстал več plastičnih operacij in da se nekeje skriva pod tujim imenom. Drugega izhoda nima, ker ga je mednarodno vojaško sodišče obsodilo na smrt.

Čeprav je minilo že dvajset let, še vedno ni nihče ugotovil — seveda to ni posebnega pomena — kdaj so fašistične armade ostale brez vodstva, brez Hitlerja: 29. aprila ali 1. maja 1945. Osebo sem prebrical, da sta Goebbels in Bormann (verjetno ob Hitlerjevem pristanku) 29. aprila objavila »führerjevo« smrt — to je bila njuna poslednja karta za sejanje razdora med zavezniki — in svojo objavo podprla s Hitlerjevo »oporoko«. To sta sklenili tisti trenutek, ko so se na Labi srečale sovjetske in ameriške enote in so bili Angleži, ki so spotoma pobirali nemško orožje in tanke, pripravljani na prodor proti Berlinu.

Načrt je bil sicer preprost, vendar zasnovan v pravem trenutku. Fašistični veljakom je šlo za to, da bi pridobili čas za pogajanja z Američani in Angleži, za to pa ni zadoščala ura ali dve, marveč je bilo potrebnih vsaj nekaj dni. Prav zaradi tega so sklenili rajhovski voditelji, da se bodo do zadnjega vojaka borili za Berlin. Računali so, da bodo zadržali sovjetske enote s svojo deveto armado jugovzhodno od Berlina. Toda to smo obkolili in nam 29. aprila ni bila nevarna. Na svojo 12. armado se niso mogli zanašati, ker so jo naše enote prestregle zahodno od Berlina in jo razbile. Okoli 20. aprila sta se Göring in Himmler obrnila na zahodne države s svojimi »predlogi«. Čeprav z zamudo, jima je to delno uspelo: dne 7. maja so nemški predstavniki in anglo-ameriško poveljstvo v Reimsu podpisali protokol o kapitulaciji nemških oboroženih sil. Ta dokument pa ni imel pravne veljave, ker so ga podpisali brez sovjetskega uradnega predstavnika.

RADIO CELOVEC

I. PROGRAM

Poročila: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 16.45, 20.00, 22.00.
Dnevne oddaje (razen nedelje): 5.55 Kmečka oddaja — 6.00 Pastora mešana — 7.55 Gospodarske vesti — 8.15 Jutranji koncert — 9.00 Pozdrav nate (razen sobote in nedelje) — 10.00 Za gospodinja — 11.00 Ljudske viže — 11.45 Oddaja za podeželje — 12.00 Opoldanski zvonovi — 12.40 Deželna poročila — 13.05 Opoldanski koncert — 14.55 Posebej za vas — 16.00 Glasba zate — 17.00 Popoldanski koncert — 18.45 Pestro mešana — 18.55 Lokalne športne novice — 19.30 Odmev časa — 20.10 Deželna poročila.
Sobota, 1. 5.: 8.05 Vesel pričetek — 11.00 K prvemu maju govori državni sekretar Soranec — 11.45 Veselo majsko polje — 13.00 Operni koncert — 13.45 Smehljaj iz korenin — 14.30 Pozdrav nate — 17.05 Iskanje miru — 19.00 Športne vesti — 19.30 Prvomajske proslave SPO — 20.10 Portret pevke Helge Roswaenge — 22.10 Plesna glasba po naročilu.
Nedelja, 2. 5.: 8.05 Kmečka oddaja — 12.45 Ogledalo Mesnega gledališča — 13.45 Koroška lovsko ura —

leti z nami — 20.30 Dirigira Robert Stolz — 21.30 O tem lahko govorimo.

Sreda, 5. 5.: 8.10 Glasba na tekočem traku — 13.20 Teden dni pri Združenih narodih — 13.30 Za prijatelja opera — 16.00 Ameriški pesniki pripovedujejo — 17.15 Šeststo let dunajske univerze — 17.40 Domači zdravnik — 19.30 Halo teenagerji — 20.15 Vseh deval — 21.40 Aktualni prispevek.

Četrtek, 6. 5.: 8.10 Prosimo, prav prijazno — 13.30 Stili v glasbi — 14.35 Pota literature — 16.00 Nova pota pridobivanja jedrske energije — 17.15 Raziskovalci v goštev — 17.40 Oddaja za ženo — 19.30 Tega ne slišimo vsak dan — 20.00 Vindobona, lepo mesto — 21.00 Voščila k šeststoletnici dunajske univerze — 22.20 Pesem prerije.

Petek, 7. 5.: 8.05 Da, to je moja melodija — 13.30 Za prijatelja opera — 14.35 Mednarodna radijska univerza — 16.00 Otrška ura — 17.15 Znanje za vse — 19.25 Wallensteinova smrt, tragedija — 21.25 Mi in gore — 21.40 Angleščina čisto hitro.

SLOVENSKE ODDAJE

Sobota, 1. 5.: 7.30 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

RADIO PROGRAM

14.30 Pozdrav nate — 16.30 Krížem po svetu, krížem skozi čas — 19.00 Nedeljski šport — 20.10 Smrt ob kamnu, kriminalka — 21.15 Zabavna glasba.

Ponedeljek, 3. 5.: 8.00 Domača književnost — 15.15 Komorna glasba — 15.45 Koroški knjižni kotiček — 18.15 Tisk in gospodarstvo — 18.35 Mladina in film — 20.15 Proslava petstoletnice dunajske univerze leta 1865 — 20.30 Podoba iz stare Avstrije — 21.15 Za mesto in podeželje.

Torek, 4. 5.: 8.15 Jutranji koncert — 15.30 Se vedno te slišim prihajati — 15.45 Dežela in ljudstvo — 18.00 Koroška avla — in motorevija — 18.15 Iz prve roke — 18.35 Aktualna literarna oddaja — 19.00 XY ve vse — 20.15 Igra ljubezni in slučaja — 21.45 Vedre note.

Sreda, 5. 5.: 8.30 Orkestralni koncert — 15.30 Da, v dolino pesmi — 15.45 Predstavljamo vam Gerharda Kohlmana — 18.00 Aktualna reportaža — 18.30 Znanstvena govorilna ura — 20.15 Manon, opera.

Četrtek, 6. 5.: 8.15 Jutranji koncert — 15.15 Ura pesmi — 15.45 Doma v svoji hišici — 18.00 Koroška kulturna poročila — 18.20 Gospodarski komentar — 18.35 Mladinska oddaja — 19.00 XY ve vse — 20.15 Alpska lovsko ura — 21.00 Radijski poštni nabiralnik — 21.00 Pripovedujemo in prepevamo o deželi Drave.

Petek, 7. 5.: 8.15 Orkestralni koncert — 15.15 Komorna glasba — 18.00 Koroške godbe na pihala — 18.35 Kaj pravi industrija — 20.15 Seina—Donava — 20.45 Evergreens, tokrat na Dunaju — 21.00 Glasbene šarade.

II. PROGRAM

Poročila: 6.00, 7.00, 8.00, 13.00, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00, 24.00.

Dnevne oddaje (razen nedelje): 5.30 Dobra jutro — 6.10 Z glasbo v dan — 6.40 Jutranja opazovanja — 6.50 Pastora mešana — 7.20 Jutranja glasba — 11.00 Veseli ob enajstih — 11.45 Za avtomobiliste (razen nedelje) — 13.10 Pestro mešana — 14.50 Objave za Avstrijo — 15.00 Šolska oddaja — 16.30 Koncertna ura — 17.10 Kulturne vesti — 17.30 Reporterji med poljo — 18.00 Vsakodnevna glasbena oddaja s plošč — 19.20 Kaj slišimo zvečer — 21.55 Športni komentar.

Sobota, 1. 5.: 8.05 Ljubitelji popevk — 9.00 Operni koncert — 11.00 Pomlad je v deželi — 13.10 Za avtomobiliste — 14.30 1. maj nekoč in danes — 16.00 Otrška ura — 16.30 Človek v obratu — 18.05 Mladinska oddaja — 19.10 Oddaja vicekanclerja — 19.30 Orkester Teddy Stauffer — 20.30 Doktorji, gentlemani in magistri — 21.40 To je Avstrija.

Nedelja, 2. 5.: 8.05 Orkester dunajskih solistov — 10.00 Tedenska ogledala domačega tiska — 10.15 Otvoritev tedna avstrijskega civilnega letalstva — 11.15 Velika simfonija — 13.10 Za avtomobiliste — 14.30 Dramatizirana nedeljska pripovedka — 15.00 Ljudstvo in domovina — 18.00 Mednarodna radijska univerza — 19.10 Teden dni svetovnih dogajanj — 19.30 Melodije za nedeljski večer — 21.15 Avstrijska bilanca.

Ponedeljek, 3. 5.: 8.10 Glasba na tekočem traku — 13.30 Za prijatelja opera — 14.35 Mednarodna radijska univerza — 16.00 Otrška ura — 17.15 Pogled v literarno revijo — 17.40 Oddaja za ženo — 19.05 Nižjavstrijaske kolosarske dirke — 19.30 Koncert orkestra deželne gledališča v Linzu — 21.00 Komorna glasba.

Torek, 4. 5.: 8.20 Prosimo, prav prijazno — 13.30 Pomembni orkestri — 15.30 Plesna glasba — 17.15 Znanje za vse — 17.40 Spomini na slikarja Jungnickla — 19.30 Po-

Nedelja, 2. 5.: 7.30 Duhovni nagovor — 5 pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 3. 5.: 14.15 Poročila, objave, pregled sporeda — "Hajcanek" v Selah pod Košuto — "Florijana pojajo" — 10 minut za športnike — 18.00 Za male poslušalce.

Torek, 4. 5.: 14.15 Poročila, objave — Ljudski koledar. **Sreda, 5. 5.:** 14.15 Poročila, objave — Kar želite, zaigrajte.

Četrtek, 6. 5.: 14.15 Poročila, objave — Čej sa fiste stezica — Odrsko ogledalo.

Petek, 7. 5.: 14.15 Poročila, objave — Od petka do petka — Našim mamicam.

RADIO LJUBLJANA

oddaja na srednjem valu 327,1 — 257 — 212,4 — 202 m UKV frekvence 88,5 — 92,9 — 94,1 — 90,5 — 97,9 MHz **Poročila:** 5.15, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 22.00, 23.00, 24.00.

Dnevne oddaje (razen nedelje): 5.00 Dobra jutro — 11.00 Za avtomobiliste — 12.05 Kmetijska oddaja — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočaja vam — 5.00 Popoldanski radijski dnevnik — 16.00 Vsak dan za vas — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik.

Sobota, 1. 5.: 9.05 Praznik radosti — 10.00 Bralje, le k soncu svobodi — 11.00 Literarna oddaja — 12.05 Prvomajski pozdravi — 13.30 Ob prvem maju — 14.00 Po svetu opernih melodij — 15.30 Glasba združuje narode — 17.05 Športno popoldne — 18.30 Iz narodno zabavne zakladnice — 20.00 Ljudje v belih rokavicah — 21.30 Na prvem mestu.

Nedelja, 2. 5.: 8.00 Zadnji bedak iz leta 2000, mladinska igra — 9.05 Prvomajski pozdravi — 10.00 Se pomnite, tovariši — 11.00 Prenos proslave 20-letnice ustanovitve prve slovenske vlade — 13.30 Tudi izleti so dopust — 15.05 Za vsakogar nekaj v pomladanskem razpoloženju — 16.00 Nedeljsko športno popoldne — 20.00 Na nedeljski sestanki — 21.00 Pomladni preludij.

Ponedeljek, 3. 5.: 8.00 Prva gimnazija na Slovenskem — 8.40 Z narodnimi pevci in ansambli — 10.40 Naš podlistek — 12.30 Novost v arhivu domače orkestralne glasbe — 14.35 Voščila — 15.30 V narodnem tonu — 17.35 Spomini na kurirske poti — 18.30 V tihem mraku — 20.30 Slavnostni koncert ob 20. obletnici osvoboditve — 22.10 Od popevke do popevke.

Torek, 4. 5.: 8.20 Jutranji zabavni zvoki — 12.15 Pet narodnih — 12.30 Iz koncertov in simfonij — 15.30 V torek nasvidenje — 17.05 Koncert po željah poslušalcev — 18.45 Na mednarodnih križpoljih — 20.20 Radijska igra — 21.20 Serenadni večer — 22.10 Ljubiteljem popevk.

Sreda, 5. 5.: 8.05 Glasbena matineja — 8.55 Pisani svet pravljic in pripovedk — 9.25 Domače pesmi in napavi — 10.00 Proslava ob 20. obletnici prve slovenske vlade v Ajdovščini — 12.15 Čez hrib in dol — 12.30 Iz oper ruskih mojstrov — 14.35 Kaj in kako pojo mladi pevci — 15.30 Tako pojo naša dežela — 17.05 Slovenska glasbena ustvarjalnost v zadnjih 20 letih — 18.45 Naš razgovor — 20.30 Hlapec Jernej, opera — 22.10 Načini zvačni mozaik.

Četrtek, 6. 5.: 8.05 Jutranja zabavna glasba — 12.15 Pred domačo hišo — 14.05 Odlomki iz francoskih oper — 14.35 Voščila — 15.30 Pihalna godba — 15.40 Literarni sprehod — 17.05 Turistična oddaja — 18.45 Jezi-

Drugi polčas svetovne razstave v New Yorku

Po šestmesečnem premoru so spet odprli vhode na svetovno razstavo v New Yorku. Medtem je nad polovico razstavnih dvoran in paviljonov, ki jih je skupno 119, dobilo novo zunanost in prenovljeno notranjo opremo. Zboljšali pa so tudi okolico dvoran in paviljonov in jo opremili predvsem z večjimi zelenicami. Vse to so napravili predvsem zaradi tega, da bi povečali pritok obiskovalcev

Lani uspešna sezona na umetnem drsališču v Celovcu

Tudi v minuli zimi je sezona na umetnem drsališču v celovski Mestni hali zabeležila lepe uspehe. Vključno gostovanja dunajske "Revije na ledu" je bilo skupno 156 prireditev (hokey na ledu, drsanje, balinanje na ledu in podobno), pri katerih so našli 201.497 obiskovalcev. S tem je umetno drsališče znova bistveno doprineslo tudi k poživitvi zimskega turizma v Celovcu ter prispevalo h krepitvi gospodarstva v deželnem glavnem mestu.

Velesejmsko in olupševalno društvo v Celovcu, ki je lastnik Mestne hale, je na zadnji seji sprejelo potrebne ukrepe, s katerimi hoče zagotoviti, da bo umetno drsališče tudi v prihodnji sezoni z uspehom odigralo svojo vlogo.

razstave, o katerem želijo, da bi bil večji, kot je bil lani v prvem polčasu.

Med novostmi zavzema vidno mesto spominska razstava Winstona Churchilla, letos umrlega velikega britanskega državnika. V dvorani s 600 sedeži kažejo film o njegovem

kovni pogovori — 20.00 Četrtkov večer — 21.00 Literarni večer — 22.10 Popevke se vrstijo.

Petek, 7. 5.: 8.05 Njegovo ime je legenda, kantata — 8.55 Pionirski tednik — 10.35 Novo na knjižni polici — 12.15 Na kmečki peči — 12.30 Arje iz Mozartovih oper — 14.35 Čajanka ob stari glasbi — 15.30 Polje in jadrano iz Švice — 16.40 Gozdovi pojo, simfonična pesnitev — 18.15 Simfonična dela slovenskih skladateljev — 20.30 Tedenski zunanepolitični pregled — 20.40 Svetovne operne hiše — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.10 Za ljubitelje jazz.

RADIO TRST

Slovenske oddaje

Sobota, 1. 5.: 9.00 Poklici v slovenski pesmi — 10.30 Od prvih delavskih združenj do svobodnih sindikatov — 12.15 Kulturni odmevi — 15.00 Volan — 15.30 Vodičelj, drama — 17.00 Pevski zbori Furlanije-Juljske krajine — 17.30 Pisani balončki — 19.15 Družinski obzornik — 20.35 Teden v Italiji — 21.00 Za smeh in dobro voljo.

Nedelja, 2. 5.: 8.30 Kmetijska oddaja — 11.00 Sloven-

življenju in delu, v sosednih prostorih pa so razstavljene njegove podobe in slike. Ameriška je v svojem paviljonu pripravila presenečenje z dvorano predsednikov, v kateri je razstavljenih nekaj pomembnih dokumentov iz zgodovine dežele, zraven pa slike in predmeti, ki ponazarjajo življenje in dejavnost 33 predsednikov ZDA.

V mednarodnem delu razstave so prenovili 37 paviljonov, ki bodo postregli tudi z novimi programi. Afriški in Azijski paviljoni bodo zlasti vsebovali folkloro tamošnjih narodov.

V lanskem poletju si je razstavo ogledalo nad 26,5 milijona ljudi. Od teh si je razstavo avtomobilске družbe »General Motors« ogledalo 15,5 milijona. Letos obeta družba na svoji razstavi posebno presenečenje z razstavo »Vožnja v jutrišnji dan«, ki obsega domišljjsko pot v vesolje in ki je znatno zboljšana od lanske razstave istega imena.

V drugem polčasu bi si moralo razstavo ogledati približno 70 milijonov ljudi, torej trikrat več kot lani, da se uresničijo računске napovedi prirediteljev. Predsednik prireditvenega odbora Robert Moses pa je že sedaj naglasil, da bodo jeseni, ko bodo razstavo zaprli, veseli, če bodo zaključili brez izgube. To pričakovanje je utemeljeno, ker so pričakovali, da bo že lani razstavo obiskalo vsaj 40 milijonov ljudi. Z namenom, da bi se lanski primanjkljaj ne povečal, so letos podražili vstopnice za 25 odstotkov na 2,5 dolarja.

Prvo polovico prireditve ocenjujejo za »skrajno neugodno«. Že prvi dan so doživeli razočaranje: pričakovali so pol milijona ljudi, prišlo pa jih je le 85.000. Zaradi pomanjkanja zanimanja so morali lani opustiti vrsto prireditev, od katerih so si obetali posebno velik odziv. Da bi bil letos obisk razstave, ki obsega površino 270 hektarjev, bolj privlačen, so prireditelji angažirali celo vrsto taksijev, frizerjev in kozmetikov, bifejev, točajeve in natakareje ter podobnih podjetij za razne druge usluge, ki bodo obiskovalcem na voljo, kadar si jih bodo zaželeli.

ske narodne pesmi — 11.15 Oddaja za najmlajše — 13.00 Odmevi tedna v naši deželi — 15.30 Crv v ministrstvu, igra — 20.30 Iz slovenske folklorne — 21.00 Vabilo na ples.

Ponedeljek, 3. 5.: 13.30 Melodije iz revij in glasbenih komedij — 17.20 Širimo obzorja — 18.00 Na vse, toda o vsem — 18.30 Koncertisti naše dežele — 21.00 Bitka pri Legnanu, opera.

Torek, 4. 5.: 12.15 Pomenek s poslušalkami — 17.20 Italijanska po radiu — 20.30 Kulturni odmevi — 22.00 Slovenske novole.

Sreda, 5. 5.: 12.15 V Trstu pred 100 leti — 13.30 Prijatelja srečanja — 18.00 Na vse, toda o vsem — 19.15 Higijena in zdravje — 21.00 Simfonični koncert.

Četrtek, 6. 5.: 12.15 Za smeh in dobro voljo — 17.20 Italijanska po radiu — 18.30 Glasbena oddaja za mladino — 19.15 Poglavja iz zgodovine slovenske književnosti — 21.00 Voda, veseloliga.

Petek, 7. 5.: 12.15 Pomenek s poslušalkami — 18.00 Na vse, toda o vsem — 18.30 Slovenski solisti — 19.15 Italija in južni Slovani v letih 1848 in 1918 — 20.35 Gospodarstvo in delo — 21.00 Koncert operne glasbe.

TELEVIZIJA

AVSTRIJA

Sobota, 1. 5.: 17.03 Mladinski film — 18.35 Kaj vidimo naveda — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Ruleta srca, opereta — 20.40 Punčke Mrs. Wobode, kriminalni film.

Nedelja, 2. 5.: 17.03 Mladinska oddaja — 17.40 Mednarodni filmski magazin — 18.25 Za družino — 19.00 Družina Leitner — 19.30 Aktualni šport — 20.20 Hazy Osterwald, glasbena oddaja — 21.05 Kaj mislite o tem.

Ponedeljek, 3. 5.: 18.30 Tečaj francoščine — 19.00 Bila je nedelja, film — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Drugo pristančišče — 21.00 Svabske dogodivščine — 21.45 Z našimi najboljšimi priporočili.

Torek, 4. 5.: 18.30 Tečaj angleščine — 19.00 Dogodivščine ob Donavi — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Maigret in hudobni otoci, kriminalka — 21.10 Horicanli.

Sreda, 5. 5.: 11.03 Horicanli — 12.15 Maigret in hudobni otoci — 17.04 Listoma po slikarici — 17.25 Lassie — 18.00 Mala športna abeceda — 18.30 Tečaj francoščine — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Kaj sam — 21.00 Možje in sile, Adolf Hitler.

Četrtek, 6. 5.: 11.03 Zaščita spomenikov — 12.00 Kaj lahko postanem — 18.30 Tečaj angleščine — 19.00 Športni kaledoskop — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Prt iz Irske, televizijska igra — 22.20 Cilj v oblakih.

Petek, 7. 5.: 11.03 Prt iz Irske — 18.30 Za prijatelja znak — 19.00 Trg ob koncu tedna — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Jeklena mreža — 21.10 Inozemski odmevi — 22.20 Zlota vrtnica.

JUGOSLAVIJA

Sobota, 1. 5.: 8.00 Prvomajska parada — 11.00 Narodne pesmi in plesi — 12.00 Film za otroke — 15.00 Nogometni finale za pokal evropskih prvakov — 16.45 Speedway v Crikvenici — 18.25 Obzornik — 18.45 Piknik — 19.30 Vsaka sobota — 19.45 Cikeak — 20.00 Dnevnik — 20.55 Sprehod skozi čas — 21.25 Družina — 22.10 Prvomajske čestitke — 22.25 Gola mesta — 23.15 Prvomajska parada drugih dežel.

Nedelja, 2. 5.: 10.00 Kmetijska oddaja — 10.45 Mendov spored — 11.30 Gozdni čuvaji — 16.15 Prenos športnega dogodka — 17.00 Prvomajske čestitke — 18.00 Mladinski klub — 19.00 Film — 20.45 Da ali ne, quiz — 22.00 Listica zvitorepka.

Ponedeljek, 3. 5.: 10.30 Sonček, sonček zlati — 16.30 Trnjalica — 18.10 Risanke — 18.25 Obzornik — 18.45 Močvirja — 19.15 Tedenski športni pregled — 20.00

Ta teden vam priporočamo:

IZ NAŠEGA ANTIKVARIATA

- Prežihov Voranc: **JAMNICA**, roman iz podeželskega življenja, 532 str., ppl. 35 šil.
- B. Traven: **OBIRALCI BOMBAŽA**, zanimiv roman iz Mehike, 172 str., ppl. 9 šil.
- Miško Kranjec: **POVEST O DOBRIH LJUDEH**, roman o krajih in ljudeh, 316 str., pl. 28 šil.
- Ciril Kosmač: **IZ MOJE DOLINE**, zbirka novel, 264 str., slik. priloge, ppl. 20 šil.
- **SVET HUMORIJA IN SATIRE**, zbirka veselih zgodb iz dveh tisočletij, 448 str., ilustr., usnje 42 šil.
- Ignac Koprivec: **NEVIDNA STEZA**, dve noveli iz partizanskih let, 152 str., br. 5 šil.
- Nikolaj Gogolj: **MRTVE DUŠE**, roman iz stare Rusije, 328 str., pl. 50 šil.
- Jack London: **VRAGI NA FUATINU** in druge pustolovske povesti, 176 str., ilustr., ppl. 10 šil.
- Homer: **ILIADA**, velika pesnitev iz trojanske vojne, 488 str., slik. pril., pl. 34 šil.
- Nikolaj Ostrovski: **ROJENI V BURJI**, roman iz ruske revolucije, 256 str., ilustr., ppl. 18 šil.
- Miroslav Krleža: **HRVATSKI BOG MARS**, zbirka novel znanega hrvaškega pisatelja, 276 str., ppl. 25 šil.
- Honore de Balzac: **ZGUBLJENE ILUZIJE**, roman iz stare Francije, dve knjigi skupaj 664 str., ppl. 39 šil.
- Alojzij Remec: **VELIKI PUNT**, kmečka zgodba iz 18. stoletja (Slovenske večernice), 160 str., br. 8 šil.
- Charles Dickens: **POVEST O DVEH MESTIH**, roman velikega angleškega pisatelja, 392 str., pl. 40 šil.

»Naša knjiga«, Celovec, Wulfengasse

BARVE

ščitilo in olupšajo.

Kvalitetne lake in vse potrebščine za barvanje dobite pri

Podjunska trgovska družba
bratje Rutar & Co.

Dobrla vas - Eberndorf

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janažič, odgovorni urednik: Blaž Singer; uredništvo in uprava: Celovec - Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 56-24. — Tisk: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Celovec - Klagenfurt 2, Postfach 124.